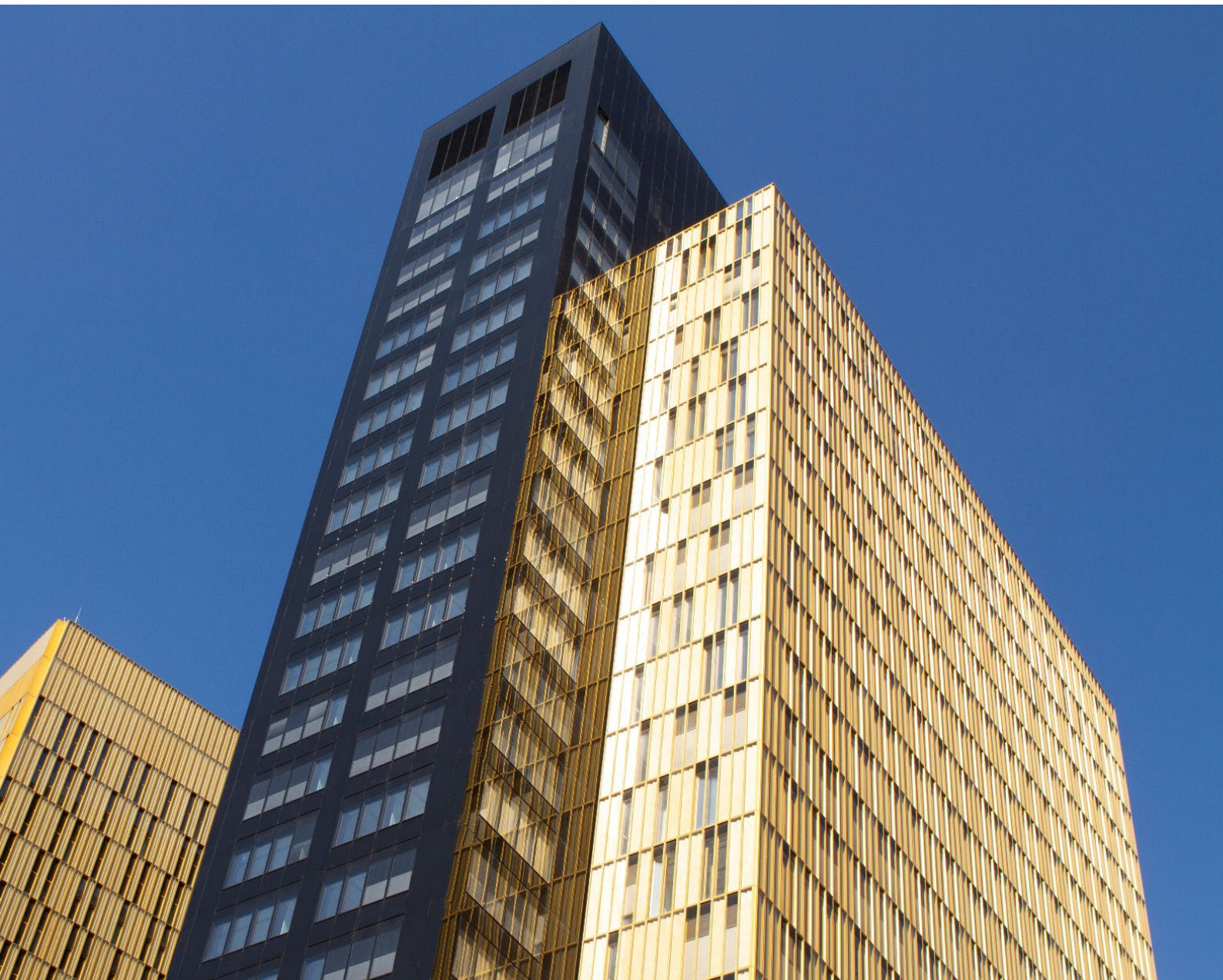

Tematski prikaz

Odškodninske tožbe za kršitve
konkurenčnega prava v okviru ureditve iz
Direktive 2014/104/EU („*Private enforcement*“)

Kazalo

Uvod.....	4
SEZNAM NAVEDENIH AKTOV	6
I. PODROČJE UPORABE DIREKTIVE 2014/104.....	7
1. Stvarno področje uporabe	7
2. Časovno področje uporabe.....	13
2.1. Materialnopravne določbe direktive	13
2.1.1. Določbe, ki urejajo zastaralni rok za odškodninske tožbe.....	13
2.1.2. Določbe, ki določajo neizpodbojno domnevo o obstoju kršitve konkurenčnega prava.....	16
2.1.3. Določbe, ki določajo neizpodbojno domnevo o obstoju škode, ki je nastala zaradi kartela.....	17
2.2. Določbe direktive, ki niso materialnopravne.....	18
2.2.1. Določbe, ki nacionalnim sodiščem omogočajo, da odredijo razkritje dokazov.....	18
2.2.2. Določbe o ocenjevanju višine škode	21
2.3. Časovna veljavnost določb direktive, s katero se potrjuje obstoječa sodna praksa	22
II. SUBJEKTI, ODGOVORNI ZA POVRAČILO ŠKODE	23
III. RAZKRITJE DOKAZOV V NACIONALNIH POSTOPKIH	26
1. Odredba za razkritje dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba.....	26
2. Odredba za razkritje dokazov v primeru postopka, ki poteka pred Komisijo.....	28
3. Obveznost vložnika predloga za izdajo odredbe, da utemelji verjetnost svojega odškodninskega zahtevka	31
4. Omejitve razkritja dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco: izjave za prizanesljivost in vloge za poravnavo	33
IV. OCENA ŠKODE	34
V. UREDITEV ZASTARALNIH ROKOV	36
VI. PODROBNA PRAVILA ZA UVELJAVLJANJE PRAVICE DO ODŠKODNINE PRED NACIONALNIMI SODIŠČI – SPOŠTOVANJE NAČEL ENAKOVREDNOSTI IN UČINKOVITOSTI	43

Uvod

Sodišče Evropske unije je, da bi zagotovilo polno učinkovitost členov 101 in 102 PDEU, zlasti pa polni učinek prepovedi, ki jih ta člena določata, v dveh sodbah, izdanih leta 2001¹ in leta 2006², potrdilo pravico vsake fizične ali pravne osebe, ki ji je nastala škoda zaradi kršitve teh določb, do popolne odškodnine. V poznejši sodni praksi Sodišča so bili pogoji za to pravico do odškodnine natančneje opredeljeni in izpopolnjeni.

Ker so za obravnavanje odškodninskih zahtevkov za škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava Unije, pristojna nacionalna sodišča, je bila v skladu z načelom procesne avtonomije naloga nacionalnega pravnega reda vsake države članice, da določi podrobna pravila za uveljavljanje navedenih zahtevkov. Ker pa je ta avtonomija omejena z upoštevanjem načel enakovrednosti in učinkovitosti, je Sodišče določilo še minimalne zahteve v zvezi s tem.

S sklicevanjem na to sodno prakso Sodišča Direktiva 2014/104³ na eni strani ponovno potrjuje pravico do popolne odškodnine za škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava Unije, in na drugi strani razširja to pravico na kršitve nacionalnega konkurenčnega prava, kadar se to uporablja v skladu s členom 3(1) Uredbe št. 1/2003⁴.

Na postopkovni ravni Direktiva 2014/104 predvideva vrsto pravil, namenjenih harmonizaciji podrobnih pravil za uveljavljanje pravice do odškodnine pred nacionalnimi sodišči. Namen več njenih določb je, med drugim, uskladiti odškodninske tožbe za škodo, povzročeno s kršitvami pravil konkurence (*private enforcement*), in javno izvajanje navedenih pravil s strani Evropske komisije in nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco (*public enforcement*).

Nazadnje, Direktiva 2014/104 vsebuje določbe o časovni veljavnosti svojih členov.

V tem tematskem prikazu je orisana sodna praksa Sodišča v zvezi z razlago določb Direktive 2014/104 ter sta med drugim predstavljeni sodbi Skanska Industrial Solutions in drugi⁵ ter Sumal⁶, ki prinašata pomembna pojasnila glede opredelitve dolžnika v odškodninski tožbi za škodo, povzročeno s kršitvami konkurenčnega prava Unije. Čeprav ti načelni sodbi določata subjekte, ki so odškodninsko odgovorni z vidika primarnega prava, ostajajo pojasnila v zvezi s tem še naprej bistvena za vlaganje odškodninskih tožb na podlagi Direktive 2014/104.

¹ Sodba z dne 20. septembra 2001, Courage in Crehan (C-453/99, [EUC:2001:465](#)).

² Sodba z dne 13. julija 2006, Manfredi in drugi (od C-295/04 do C-298/04, [EU:C:2006:461](#)).

³ Direktiva 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije (UL 2014, L 349, str. 1).

⁴ Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205).

⁵ Sodba z dne 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions in drugi (C-724/17, [EU:C:2019:204](#)).

⁶ Sodba z dne 6. oktobra 2021, Sumal (C-882/19, [EU:C:2021:800](#)).

Nasprotno pa sodna praksa pred začetkom veljavnosti Direktive 2014/104, ki jo je ta v bistvu ponovno potrdila, ni zajeta v tem tematskem prikazu. Ta prav tako ne zajema sodne prakse v zvezi z vprašanji razlage pravil o pristojnosti in določitvi kraja nastanka škode,⁷ ki so vsebovana v uredbah št. 44/2001⁸ in št. 1215/2012⁹.

V tem prikazu je upoštevana sodna praksa do 1. marca 2026.

⁷ Sodbe z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, [EU:C:2015:335](#)), z dne 24. oktobra 2018, Apple Sales International in drugi (C-595/17, [EU:C:2018:854](#)); z dne 29. julija 2019, Tibor-Trans (C-451/18, [EU:C:2019:635](#)); z dne 15. julija 2021, AB Volvo in drugi (C-30/20, [EU:C:2021:604](#)); z dne 11. novembra 2021, Stichting Cartel Compensation in Equilib Netherlands (C-819/19, [EU:C:2021:904](#)); z dne 4. julija 2024, MOL (C-425/22, [EU:C:2024:578](#)), ter z dne 2. decembra 2025, Stichting Right to Consumer Justice in Stichting App Stores Claims (C-34/24, [EU:C:2025:936](#)).

⁸ Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

⁹ Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev) (UL 2012, L 351, str. 1).

Seznam navedenih aktov

Direktiva 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije (UL 2014, L 349, str. 1)

I. Področje uporabe Direktive 2014/104

1. Stvarno področje uporabe

Sodba z dne 20. aprila 2023, Repsol Comercial de Productos Petrolíferos (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))¹⁰

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Vertikalne omejitve konkurence – Člen 101(1) in (2) PDEU – Načelo učinkovitosti – Uredba (ES) št. 1/2003 – Člen 2 – Direktiva 2014/104/EU – Člen 9(1) – Zavezujoči učinek pravnomočnih odločb nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, o ugotovitvi kršitve pravil konkurenčnega prava – Uporaba ratione temporis in ratione materiae – Odškodninska in ničnostna tožba zaradi kršitev določb konkurenčnega prava Unije“

Sodišče, ki je obravnavalo predlog za sprejetje predhodne odločbe, je najprej ugotovilo, da je področje uporabe Direktive 2014/104 omejeno le na odškodninske tožbe, vložene zaradi kršitev pravil o konkurenci, in ne zajema drugih vrst tožb, katerih predmet so kršitve določb konkurenčnega prava.

Španski organi, pristojni za konkurenco, so z odločbama z dne 11. julija 2001 in 30. julija 2009 v bistvu ugotovili, da je družba Repsol s tem, da je v okviru svojih pogodbenih razmerij z nekaterimi španskimi bencinskimi servisi določala maloprodajne cene goriv, kršila pravila konkurenčnega prava. Ker so bila vsa pravna sredstva za izpodbijanje teh odločb neuspešna, sta ti odločbi postali pravnomočni.

Na podlagi navedenih odločb so lastniki bencinske črpalke pri Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Madrid (gospodarsko sodišče št. 2 v Madridu, Španija; v nadaljevanju: nacionalno sodišče) vložili, na eni strani, tožbo za razglasitev ničnosti pogodb o izključni dobavi, ki so bile v okviru upravljanja te bencinske črpalke sklenjene z družbo Repsol v obdobju med letoma 1987 in 2009, in na drugi strani, odškodninsko tožbo za povrnitev škode, domnevno povzročene s temi pogodbami. V ta namen so se oprli na ti odločbi, da bi dokazali obstoj zadevne kršitve.

V teh okoliščinah je nacionalno sodišče najprej poudarilo, da v skladu s členom 2 Uredbe št. 1/2003 dokazno breme za kršitev člena 101 PDEU nosi stranka, ki to kršitev zatrjuje. Vendar je dodalo, da lahko tožeča stranka v skladu s členom 9(1) Direktive 2014/104 v okviru odškodninske tožbe, vložene na podlagi pravnomočne odločbe nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, načeloma zadosti dokaznemu bremenu, ki ga nosi v zvezi z obstojem kršitve, tako da dokaže, da se ta odločba nanaša prav na zadevno pogodbeno razmerje.

V tem okviru se je nacionalno sodišče spraševalo o zavezujočem učinku odločb španskih organov, pristojnih za konkurenco, kar zadeva obstoj kršitve pravil konkurenčnega prava

¹⁰ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.2.1.2, naslovljenem „Določbe, ki določajo neizpodbojno domnevo o obstoju kršitve konkurenčnega prava“.

v obravnavani zadevi. Poleg tega se je to sodišče spraševalo, kakšne posledice je treba izpeljati iz morebitne ničnosti pogodb o izključni dobavi, sklenjenih med lastniki bencinske postaje in družbo Repsol.

Sodišče je s sodbo odgovorilo na navedena vprašanja in odločilo o uporabi Direktive 2014/104 *ratione materiae* in *ratione temporis*.

Presoja Sodišča

Ker se je nacionalno sodišče sklicevalo na člen 9(1) Direktive 2014/104, je Sodišče pojasnilo, da je ta določba lahko upoštevana za rešitev spora o glavni stvari le, če ta spor spada na njeno stvarno in časovno področje uporabe.

V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da je stvarno področje uporabe Direktive 2014/104 omejeno le na odškodninske tožbe, vložene zaradi kršitev pravil o konkurenci, in tako ne zajema drugih vrst tožb, katerih predmet so kršitve določb konkurenčnega prava, kot so ničnostne tožbe, vložene na podlagi člena 101(2) PDEU.

Sodba z dne 30. oktobra 2025, FL und KM Baugesellschaft in S (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))¹¹

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Člen 101 PDEU – Polni učinek – Direktiva 2014/104/EU – Pravila, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Člen 6(6) in (7) – Člen 7(1) – Direktiva 2019/1/EU – Krepitev vloge organov držav članic, pristojnih za konkurenco, da bodo učinkoviteje uveljavljali pravila konkurence, in o zagotavljanju pravilnega delovanja notranjega trga – Člen 31(3) – Področje uporabe – Mehanizem medsebojne upravne in pravne pomoči med nacionalnimi organi – Posredovanje spisa organa, pristojnega za konkurenco, organu, ki izvaja predkazenski postopek – Vložitev izjav za prizanesljivost in vlog za poravnavo ter njihovih prilog v spis predkazenskega postopka – Dostop obdolžencev in drugih strank v takem postopku do teh dokumentov“

Sodišče je v tej sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja, spomnilo, da je stvarno področje uporabe Direktive 2014/104 omejeno le na odškodninske tožbe, vložene zaradi kršitev pravil o konkurenci, in tako ne zajema drugih vrst tožb.

Ker je avstrijski zvezni organ, pristojen za konkurenco, proti številnim gradbenim podjetjem in njihovim odgovornim osebam sprožil sodni postopek zaradi izkrivljanja konkurence na trgu javnih naročil, sta dve družbi vložili prijavi zaradi prizanesljivosti.

Ker je avstrijsko državno tožilstvo vzporedno uvedlo kazensko preiskavo, mu je sodišče, pristojno za zadeve v zvezi z omejevalnimi sporazumi, posredovalo kopijo spisa. Poleg tega je državno tožilstvo od zveznega organa, pristojnega za konkurenco, pridobilo nekatere dokumente iz upravnega postopka v zvezi z omejevalnim sporazumom.

¹¹ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.4, naslovljenem „Omejitve razkritja dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco: izjave za prizanesljivost in vloge za poravnavo“.

V teh okoliščinah sta obe družbi, ki sta vložili izjavi za prizanesljivost, od državnega tožilstva zahtevali, naj njunih izjav za prizanesljivost niti vlog za poravnavo ne vključi v spis ter naj jih vsekakor trajno izključi iz dostopa do spisa.

Ker je državno tožilstvo to zahtevo zavrnilo, sta družbi, ki sta vložili izjavi za prizanesljivost, vložili ugovor zoper zavrnilno odločbo, o katerem je odločalo Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju, Avstrija) v pritožbenem postopku.

V teh okoliščinah se je Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju, Avstrija) odločilo, da Sodišče vpraša, ali pravo Unije – zlasti člen 6(6) in (7) in člen 7(1) Direktive 2014/104 ter člen 31(3) Direktive 2019/1 – nasprotuje nacionalni ureditvi, v skladu s katero imajo v okviru kazenskega postopka, katerega predmet ni kršitev konkurenčnega prava, pravico dostopa do izjav za prizanesljivost in vlog za poravnavo, ki so bile pripravljene za postopek pred nacionalnim organom, pristojnim za konkurenco, in posredovane nacionalnim organom kazenskega pregona, druge stranke v tem kazenskem postopku, zlasti osebe, ki so bile oškodovane zaradi zadevne kršitve konkurenčnega prava in ki zahtevajo povrnitev škode, povzročene s to kršitvijo.

Presoja Sodišča

Ker se je predložitveno sodišče v svojih vprašanjih za predhodno odločanje sklicevalo na člen 6(6) in (7) ter člen 7(1) Direktive 2014/104, je Sodišče ugotovilo, da bi bile te določbe lahko pomembne za rešitev spora o glavni stvari le, če bi ta spor spadal na stvarno področje uporabe te direktive.

Sodišče je v zvezi s tem spomnilo, da je stvarno področje uporabe Direktive 2014/104 omejeno le na odškodninske tožbe, vložene zaradi kršitev pravil o konkurenci. Iz tega izhaja, da je stvarno področje uporabe te direktive, vključno s področjem uporabe njenih členov 6 in 7, ki urejata razkritje dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco, in omejitve uporabe dokazov, pridobljenih z dostopom do tega spisa, omejeno le na odškodninske tožbe, vložene zaradi kršitev pravil o konkurenci, in zato ne zajema drugih vrst tožb. Tako navedena direktiva ne ureja niti vprašanja posredovanja spisa organa, pristojnega za konkurenco, drugemu organu niti vprašanja dostopa do tega spisa zunaj odškodninskih tožb.

Sodba z dne 29. januarja 2026, Meliá Hotels International (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))¹²

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Direktiva 2014/104/UE – Člen 5(1) – Področje uporabe – Posebna ugotovitvena tožba za razkritje dokumentov pred morebitno vložitvijo odškodninske tožbe – Presoja verjetnosti odškodninskega zahtevka“

¹² Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.3, naslovljenem „Obveznost vložnika predloga za izdajo odredbe, da utemelji verjetnost svojega odškodninskega zahtevka“.

V tej sodbi, izdani v zvezi s predlogom za sprejetje predhodne odločbe, je Sodišče potrdilo, da se določbe Direktive 2014/104, ki urejajo razkritje dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba, pred nacionalnimi sodišči, uporabljajo za posebno ugotovitveno tožbo za razkritje dokumentov pred morebitno vložitvijo odškodninske tožbe.

Evropska komisija je 21. februarja 2020 hotelskemu podjetju Meliá Hotels International, S.A. (v nadaljevanju: Meliá) naložila globo zaradi kršitve člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma EGP,¹³ ker je pogodbeno izvajalo vertikalne prakse, ki potrošnike razlikujejo glede na njihovo državljanstvo ali državo prebivališča.¹⁴

Associação lus Omnibus, združenje za varstvo interesov potrošnikov, je pri pristojnem portugalskem sodišču vložilo posebno ugotovitveno tožbo, s katero je od družbe Meliá zahtevalo predložitev dokumentov, upoštevni za morebitno vložitev kolektivne odškodninske tožbe v imenu potrošnikov s prebivališčem na Portugalskem, ki so bili oškodovani zaradi protikonkurenčne prakse, ki jo je ugotovila Komisija.

Ker sta sodišči prve in druge stopnje tej posebni ugotovitveni tožbi ugodili, je družba Meliá vložila revizijo pri portugalskem vrhovnem sodišču.

V teh okoliščinah se je Supremo Tribunal de Justiça (vrhovno sodišče, Portugalska) odločilo, da Sodišču postavi več vprašanj za predhodno odločanje v zvezi s členom 5(1) Direktive 2014/104, ki od držav članic zahteva, da zagotovijo, da lahko tožeča stranka v postopkih v zvezi z odškodnino za škodo, povzročeno s kršitvami pravil o konkurenci, doseže, da nacionalno sodišče toženi stranki ali tretji osebi odredi razkritje ustreznih dokazov, če je verjetnost svojega odškodninskega zahtevka utemeljila s predložitvijo zadostnih dejstev in dokazov, ki so dostopni pod razumnimi pogoji.

V tem okviru portugalsko vrhovno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(1) Direktive 2014/104 razlagati tako, da:

- se uporablja za tožbo, ki jo določa nacionalno pravo in s katero se zahteva razkritje dokazov pred vložitvijo odškodninske tožbe za škodo, povzročeno s kršitvami pravil o konkurenci;
- je treba za to, da tožeča stranka dokaže verjetnost odškodninskega zahtevka, dokazati, da je bolj verjetno kot neverjetno, da so izpolnjeni pogoji za uveljavljanje odgovornosti za kršitev konkurenčnega prava, in
- odločba Komisije o ugotovitvi obstoja kršitve konkurenčnega prava Unije v obliki vertikalne omejitve zaradi cilja zadostuje za izkaz verjetnosti odškodninskega zahtevka, in ali na odgovor na to vprašanje vpliva okoliščina, da je bila ta odločba sprejeta ob koncu postopka poravnave.

¹³ Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru u dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3, v nadaljevanju: Sporazum EGP).

¹⁴ Sklep C(2020) 893 final v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 [PDEU] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.40528 – Meliá (Holiday Pricing)).

Presoja Sodišča

Sodišče je po jezikovni, sistematični in teleološki razlagi potrdilo, da se člen 5(1) Direktive 2014/104 uporablja za predhodno tožbo, kakršna je ta, ki je v obravnavani zadevi določena v portugalskem pravu, ki osebam, oškodovanim zaradi kršitve pravil o konkurenci, omogoča, da pridobijo dostop do ustreznih dokazov pred vložitvijo odškodninske tožbe na tej podlagi.

Po mnenju Sodišča je ta razlaga med drugim podprta s cilji Direktive 2014/104, ki so olajšati uveljavljanje pravice do odškodnine ob upoštevanju potrebe po odpravi asimetrije informacij, ki je značilna za te spore, in tako zagotoviti učinkovitost zasebnega izvajanja konkurenčnega prava.

Sodba z dne 16. februarja 2023, Tráficos Manuel Ferrer (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))¹⁵

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Povračilo škode, nastale zaradi ravnanja, ki je s členom 101(1) PDEU prepovedano – Sklep Komisije o ugotovitvi obstoja dogovarjanja o določanju cen in povišanju bruto cen tovornjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) – Nacionalno pravilo civilnega postopka, ki določa, da v primeru delne ugoditve zahtevku vsaka stranka nosi svoje stroške, razen če ne gre za zlorabo – Procesna avtonomija držav članic – Načeli učinkovitosti in enakovrednosti – Direktiva 2014/104/EU – Cilji in splošna uravnoteženost – Člen 3 – Pravica do popolne odškodnine za nastalo škodo – Člen 11(1) – Solidarna odgovornost storilcev kršitve konkurenčnega prava – Člen 17(1) – Možnost, da nacionalno sodišče oceni škodo – Pogoji – Praktična nemožnost ali pretirane težave pri ocenjevanju višine škode – Člen 22 – Časovna veljavnost“

V tej sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja, je Sodišče poudarilo, da so pravila v zvezi z razdelitvijo stroškov v okviru sodnih postopkov, katerih namen je uresničevanje pravice do odškodnine za škodo, nastalo zaradi protikonkurenčnega ravnanja, izključena s področja uporabe Direktive 2014/104.

Evropska komisija je s sklepom z dne 19. julija 2016¹⁶ ugotovila, da je družba Daimler AG kršila pravila prava Unije, ki prepovedujejo karteje,¹⁷ ker je med januarjem 1997 in januarjem 2011 s štirinajstimi drugimi evropskimi proizvajalci tovornjakov sklenila dogovore o določanju cen in povišanju bruto cen tovornjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP).

Na podlagi tega sklepa sta španski podjetji Tráficos Manuel Ferrer SL in D. Ignacio (v nadaljevanju: tožeči stranki iz postopka v glavni stvari), ki sta v obdobju kršitve med drugim kupili tovornjake, ki jih je proizvedla družba Daimler, pri Juzgado de lo Mercantil

¹⁵ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.2.3, naslovljenem „Časovna veljavnost določb direktive, s katero se potrjuje obstoječa sodna praksa“, in razdelku IV, naslovljenem „Ocena škode“.

¹⁶ Sklep C(2016) 4673 final Komisije z dne 19. julija 2016 v postopku na podlagi člena 101 [PDEU] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39824 – Tovornjaki).

¹⁷ Člen 101 PDEU in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3).

n° 3 de Valencia (sodišče za gospodarske spore št. 3 v Valencii, Španija) vložili odškodninsko tožbo zoper to družbo, ki je temeljila na kršitvenem ravnanju, ki ga je ugotovila Komisija.

Da bi dokazali nastalo škodo, sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari predložili izvedensko mnenje, v katerem je bilo ugotovljeno, da so bili stroški na trgu, na katerega je kartel vplival, v povprečju višji za 16,35 %.

Družba Daimler je utemeljenost odškodninske tožbe izpodbijala, zlasti s predložitvijo svojega izvedenskega mnenja. Po predhodni obravnavi sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari pridobili dostop do podatkov, ki so bili upoštevani v izvedenskem mnenju, ki ga je predložila družba Daimler, in sicer z dvojnimi namenoma, da se omogoči bolj poglobljeno izpodbijanje in da bi se morda preoblikovalo njuno izvedensko mnenje.

Sodišče za gospodarske spore št. 3 v Valencii je – potem ko so se stranke iz postopka v glavni stvari izjavile o svojih izvedenskih mnenjih – odločilo, da zadevo predloži Sodišču, da bi v bistvu ugotovilo, ali je glede na pravo Unije upravičeno oceniti znesek škode, ki je tožečima strankama iz postopka v glavni stvari nastala zaradi kartela, in po potrebi pod katerimi pogoji. Predložitveno sodišče se je poleg tega spraševalo, ali mu pravo Unije dovoljuje, da na podlagi španskega procesnega prava tožečima strankama iz postopka v glavni stvari naloži polovico stroškov postopka, če uspeša le deloma.

Sodišče je s to sodbo odgovorilo na navedena vprašanja glede na člen 101 PDEU, Direktivo 2014/104 in svojo sodno prakso na tem področju.

Presoja Sodišča

Sodišče se je izreklo o vprašanju, ali pravica do popolne odškodnine za škodo, nastalo zaradi protikonkurenčnega ravnanja, kot je priznana v členu 3(1) in (2) Direktive 2014/104 in ki izhaja iz člena 101 PDEU, nasprotuje španskim pravilom civilnega postopka, ki določajo, da v primeru delne ugoditve odškodninski tožbi za tako škodo vsaka stranka nosi svoje stroške in polovico skupnih stroškov, razen če ne gre za zlorabo.

V skladu s sodno prakso Sodišča iz načela učinkovitosti in pravice – ki izhaja iz člena 101 PDEU – vsakogar, da zahteva popolno odškodnino za škodo, nastalo zaradi protikonkurenčnega ravnanja, izhaja, da morajo oškodovane osebe imeti možnost zahtevati odškodnino ne le za nastalo škodo, temveč tudi za izgubljeni dobiček in plačilo obresti. Ker člen 3(1) in (2) Direktive 2014/104 to sodno prakso potrjuje, se morajo nacionalni ukrepi za prenos teh določb uporabljati s takojšnjim učinkom za vse odškodninske tožbe, ki spadajo na področje uporabe te direktive.

Vendar se ta pravica do odškodnine ne nanaša na pravila v zvezi z razdelitvijo stroškov v okviru sodnih postopkov, o čemer priča izključitev vprašanja stroškov s področja uporabe Direktive 2014/104.

2. Časovno področje uporabe

2.1. Materialnopravne določbe direktive

2.1.1. Določbe, ki urejajo zastaralni rok za odškodninske tožbe

Sodba z dne 22. junija 2022, Volvo in DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))¹⁸

„Predhodno odločanje – Omejevalni sporazumi – Člen 101 PDEU – Direktiva 2014/104/EU – Členi 10, 17 in 22 – Odškodninske tožbe za kršitve določb konkurenčnega prava Evropske unije – Zastaralni rok – Izpodbojna domneva v zvezi s škodo – Določitev višine nastale škode – Prepozen prenos direktive – Časovna veljavnost – Materialnopravne in postopkovne določbe“

Sodišče, ki je obravnavalo predlog za sprejetje predhodne odločbe, je poudarilo, da člen 10 Direktive 2014/104, ki določa pravila o zastaranju odškodninskih tožb zaradi kršitev konkurenčnega prava, pomeni materialnopravno določbo, ki ne velja retroaktivno.

Evropska komisija je s sklepom z dne 19. julija 2016¹⁹ ugotovila, da sta družbi Volvo in DAF Trucks s tem, da sta se dogovarjali, prvič, o cenah tovornjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) od leta 1997 do leta 2011 ter, drugič, o časovnem okviru in prenosu stroškov za uvedbo tehnologij z nizkimi emisijami v skladu s standardi od Euro 3 do Euro 6, skupaj z več drugimi proizvajalci tovornjakov sodelovali v kartelu, ki je v nasprotju s pravili prava Unije, ki karteke prepovedujejo.²⁰ Sporočilo za medije je bilo objavljeno na dan sprejetja sklepa, povzetek tega sklepa pa je bil objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* 6. aprila 2017.²¹

Oseba RM je v letih 2006 in 2007 kupila tri tovornjake, ki sta jih proizvedli družbi Volvo in DAF Trucks, zato je pri Juzgado de lo Mercantil de León (gospodarsko sodišče v Leónu, Španija) vložila tožbo za povračilo škode, nastale zaradi kartela, ki ga je ugotovila Komisija. Gospodarsko sodišče je to tožbo, vloženo 1. aprila 2018, razglasilo za dopustno, zlasti glede na petletni zastaralni rok, določen v španski zakonodaji, s katero je bila prenesena Direktiva 2014/104 o odškodnini žrtvam protikonkurenčnih ravnanj. Gospodarsko sodišče v Leónu se je poleg tega oprlo na domnevo iz te zakonodaje o prenosu, da vsak kartel povzroča škodo, in uporabilo možnost, določeno s to zakonodajo, da oceni višino škode, povzročene osebi RM. Družbama Volvo in DAF Trucks je bilo tako naloženo, naj osebi RM plačata odškodnino v višini 15 % nabavne cene zadevnih tovornjakov.

¹⁸ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.2.1.3, naslovljenem „Določbe, ki določajo izpodbojno domnevo o obstoju škode, ki je nastala zaradi kartela“, razdelku I.2.2.2, naslovljenem „Določbe o ocenjevanju višine škode“, in razdelku V, naslovljenem „Ureditev zastaralnih rokov“.

¹⁹ Sklep C(2016) 4673 final Komisije z dne 19. julija 2016 v postopku na podlagi člena 101 [PDEU] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39824 – Tovornjaki).

²⁰ Člen 101 PDEU in člen 53 Sporazuma EGP.

²¹ UL 2017, C 108, str. 6.

Družbi Volvo in DAF Trucks sta zoper to sodbo vložili pritožbo pri Audiencia Provincial de León (pokrajinsko sodišče v Léonu, Španija), v kateri sta izpodbijali uporabo Direktive 2014/104 in španske zakonodaje, s katero je bila ta direktiva prenesena, ker je kartel prenehal pred začetkom veljavnosti te direktive.

V teh okoliščinah je pokrajinsko sodišče v Léonu Sodišču predložilo več vprašanj za predhodno odločanje, s katerimi je želelo izvedeti, ali se člen 10 in člen 17(1) in (2) Direktive 2014/104, ki določata pravila glede:

- zastaranja odškodninskih tožb zaradi kršitev konkurenčnega prava,
- določitve škode, ki nastane zaradi takih kršitev, in
- domneve o obstoju te škode,

uporabljata za odškodninsko tožbo, ki je bila – čeprav se nanaša na kartel, ki je prenehal pred začetkom veljavnosti te direktive – vložena po začetku veljavnosti določb, s katerimi je bila ta direktiva prenesena v nacionalno pravo.

Presoja Sodišča

Kar zadeva časovno področje uporabe Direktive 2014/104, je Sodišče najprej opozorilo, da ta direktiva prepoveduje, na eni strani, retroaktivno uporabo katerega koli nacionalnega predpisa, s katerim so bile prenesene njene materialnopravne določbe, in na drugi strani, uporabo katerega koli nacionalnega predpisa, s katerim so bile prenesene procesne določbe te direktive, za odškodninske tožbe, vložene pred 26. decembrom 2014.

Kar zadeva časovno veljavnost člena 10 Direktive 2014/104, ki določa pravila o zastaranju odškodninskih tožb zaradi kršitev konkurenčnega prava, je Sodišče nato navedlo, da taka pravila ščitijo tako oškodovano osebo kot osebo, ki je odgovorna za nastanek škode. Poleg tega iz sodne prakse Sodišča izhaja, da se zastaralni roki, po poteku katerih ni več mogoče vložiti tožbe, nanašajo na materialno pravo. Zato je člen 10 Direktive 2014/104 materialnopravna določba, za katero je retroaktivna uporaba določb o prenosu izključena na podlagi te direktive.

Sodba z dne 18. aprila 2024 (veliki senat), Heureka Group (Spletne storitve primerjave cen) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))²²

„Predhodno odločanje – Člen 102 PDEU – Načelo učinkovitosti – Odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava – Direktiva 2014/104/EU – Prepozen prenos direktive – Časovna veljavnost – Člen 10 – Zastaralni rok – Način določitve dies a quo – Prenehanje kršitve – Seznanjenost z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev odškodninske tožbe – Objava povzetka sklepa Evropske komisije o ugotovitvi kršitve pravil konkurence v Uradnem listu Evropske unije – Zavezujoči učinek sklepa Komisije, ki še ni pravnomočen –

²² Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku V, naslovljenem „Ureditev zastaralnih rokov“.

Zadržanje ali pretrganje zastaralnega roka med preiskavo Komisije ali do datuma, ko njen sklep postane pravnomočen"

V tej zadevi za predhodno odločanje je Sodišče potrdilo, da je člen 10 Direktive 2014/104 materialnopravna določba, ki se ne uporablja retroaktivno.

Evropska komisija je s sklepom z dne 27. junija 2017²³ ugotovila, da je družba Google od februarja 2013 kršila člen 102 PDEU, ker je zlorabljala prevladujoči položaj na trinajstih nacionalnih trgih storitev splošnega iskanja, med drugim na trgu Češke republike, tako da je zmanjšala promet s svojih strani z zadetki splošnega iskanja h konkurenčnim storitvam primerjave proizvodov ob hkratnem povečanju tega prometa k svoji storitvi primerjave proizvodov. Povzetek tega sklepa je bil 12. januarja 2018 objavljen v *Uradnem listu Evropske unije*²⁴.

Heureka Group a.s. (v nadaljevanju: Heureka), češka družba, ki deluje na trgu storitev primerjave prodajnih cen, je junija 2020 pri Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi, Češka republika) vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se družbi Google naloži povrnitev škode, ki naj bi nastala zaradi kršitve člena 102 PDEU, ugotovljene v sklepu Komisije in storjene v Češki republiki v obdobju od februarja 2013 do 27. junija 2017. Po navedbah družbe Heureka se je uporaba njenega portala za primerjavo prodajnih cen Heureka.cz zmanjšala zaradi protikonkurenčnih ravnanj družbe Google.

Družba Google je v obrambo zatrjevala, da je pravica družbe Heureka do odškodnine zastarala, vsaj deloma.

Mestno sodišče v Pragi je v zvezi s tem pojasnilo, da nacionalna pravila o zastaranju, ki se uporabljajo za tožbo družbe Heureka, določajo triletni zastaralni rok, ki začne teči neodvisno in ločeno za vsako delno škodo, nastalo zaradi kršitve pravil konkurence, od trenutka, ko se je oškodovanec seznanil z dejstvom, da je utrpel tako delno škodo, in z identiteto osebe, ki je dolžna to škodo povrniti, oziroma ko se lahko razumno šteje, da se je s tem dejstvom in s to identiteto seznanil. Za začetek teka tega roka pa se ne zahteva, da bi se oškodovanec seznanil s tem, da zadevno ravnanje pomeni kršitev pravil o konkurenci, niti se ne zahteva, da je ta kršitev prenehala. Poleg tega nacionalna pravila, ki se uporabljajo, ne nalagajo zadržanja ali pretrganja zastaranja za obdobje preiskave Komisije v zvezi s kršitvijo. Tega istega roka prav tako ni mogoče zadržati vsaj do enega leta po datumu, ko sklep Komisije o ugotovitvi te kršitve postane pravnomočen.

Po mnenju mestnega sodišča v Pragi je to v obravnavani zadevi pomenilo, da bi zaradi vsakega splošnega iskanja v iskalniku Google, ki je privedlo do umestitve in prikaza rezultatov, ki sta ugodnejša za storitev primerjave cen družbe Google, začel teči nov samostojen zastaralni rok.

²³ Sklep Komisije C(2017) 4444 final z dne 27. junija 2017 v zvezi s postopkom na podlagi člena 102 PDEU in člena 54 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39740 – Google Search (Shopping)).

²⁴ UL 2018, C 9, str. 11.

Poleg tega je, ker je bila Direktiva 2014/104 v češki pravni red prenesena prepozno, mestno sodišče v Pragi ugotovilo, da je kršitev, ki se očita družbi Google, prenehala po izteku roka za prenos te direktive, to je 27. decembra 2016, vendar – kot kaže – pred začetkom veljavnosti zakonodaje o prenosu 1. septembra 2017.

Glede na zgoraj navedeno je mestno sodišče v Pragi Sodišču predložilo več vprašanj za predhodno odločanje, s katerimi je želelo v bistvu izvedeti, ali člen 10 Direktive 2014/104 in/ali člen 102 PDEU ter načelo učinkovitosti nasprotujejo nacionalni ureditvi zastaranja, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki velja za odškodninske tožbe v zvezi s trajajočimi kršitvami pravil konkurenčnega prava Unije.

Presoja Sodišča

Da bi Sodišče odgovorilo na vprašanja, je preučilo časovno veljavnost člena 10 Direktive 2014/104, ki določa najkrajše trajanje zastaralnega roka, ki se uporablja za odškodninske tožbe zaradi kršitev konkurenčnega prava, in najzgodnejši trenutek, ko lahko ta rok začne teči, ter okoliščine, v katerih se mora ta zastaralni rok zadržati ali pretrgati.

Sodišče je v zvezi s tem opozorilo, da je člen 10 Direktive 2014/104 materialnopravna določba, zaradi česar morajo države članice v skladu s členom 22(1) te direktive zagotoviti, da se določbe za prenos tega člena ne uporabljajo retroaktivno.

2.1.2. Določbe, ki določajo neizpodbojno domnevo o obstoju kršitve konkurenčnega prava

Sodba z dne 20. aprila 2023, Repsol Comercial de Productos Petrolíferos (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Vertikalne omejitve konkurence – Člen 101(1) in (2) PDEU – Načelo učinkovitosti – Uredba (ES) št. 1/2003 – Člen 2 – Direktiva 2014/104/EU – Člen 9(1) – Zavezujoči učinek pravnomočnih odločb nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, o ugotovitvi kršitve pravil konkurenčnega prava – Uporaba ratione temporis in ratione materiae – Odškodninska in ničnostna tožba zaradi kršitev določb konkurenčnega prava Unije“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,²⁵ je Sodišče poudarilo, da je treba člen 9(1) Direktive 2014/104, ki določa neizpodbojno domnevo o obstoju kršitve konkurenčnega prava, opredeliti kot materialnopravno pravilo v smislu člena 22 te direktive, ki se ne uporablja retroaktivno, saj se nanaša na obstoj enega od konstitutivnih elementov civilne odgovornosti za kršitve pravil konkurenčnega prava.

²⁵ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.1, naslovljen „Stvarno področje uporabe“.

Ob upoštevanju materialnopravne narave člena 9 Direktive 2014/104 in mehanizma delovanja te določbe je Sodišče poudarilo, da je trenutek, glede na katerega je treba ugotoviti, ali se neizpodbojna domneva iz navedene določbe uporablja *ratione temporis*, tisti, ki ustreza datumu, ko je odločba zadevnega nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, postala pravnomočna. V obravnavanem primeru pa Direktiva 2014/104 v špansko pravo ni bila prenesena v roku za prenos te direktive. Ker sta odločbi španskih organov, pristojnih za konkurenco, postali pravnomočni pred iztekom tega roka, sta bila torej položaja iz postopka v glavni stvari zaključena. Iz tega sledi, da se v obravnavani zadevi člen 9(1) te direktive *ratione temporis* ne uporablja. V teh okoliščinah je Sodišče ugotovilo, da je treba v obravnavanem primeru preučiti nacionalno ureditev glede na člen 101 PDEU, kakor se izvaja s členom 2 Uredbe št. 1/2003.

2.1.3. Določbe, ki določajo neizpodbojno domnevo o obstoju škode, ki je nastala zaradi kartela

Sodba z dne 22. junija 2022, Volvo in DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Predhodno odločanje – Omejevalni sporazumi – Člen 101 PDEU – Direktiva 2014/104/EU – Členi 10, 17 in 22 – Odškodninske tožbe za kršitve določb konkurenčnega prava Evropske unije – Zastaralni rok – Izpodbojna domneva v zvezi s škodo – Določitev višine nastale škode – Prepozna prenos direktive – Časovna veljavnost – Materialnopravne in postopkovne določbe“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,²⁶ je Sodišče poudarilo, da je člen 17(2) Direktive 2014/104, ki določa izpodbojno domnevo v zvezi z obstojem škode, nastale zaradi kartela, neposredno povezan s pripisom nepogodbene civilne odgovornosti storilcu zadevne kršitve in zato neposredno vpliva na njegov pravni položaj. Ker je tako pravilo mogoče opredeliti kot materialnopravno pravilo, je Sodišče ugotovilo, da je člen 17(2) Direktive 2014/104 materialnopravna določba v smislu te direktive, tako da je retroaktivna uporaba določb, s katerimi je bilo to pravilo preneseno v špansko pravo, prepovedana.

Ker je dejstvo, za katero je zakonodajalec Unije določil, da omogoča domnevo o obstoju škode na podlagi člena 17(2) Direktive 2014/104, obstoj kartela, prepoved retroaktivne uporabe te določbe in zakonodaje o prenosu pomeni, da teh ni mogoče uporabiti za odškodninsko tožbo, ki se – čeprav je bila vložena po začetku veljavnosti določb, s katerimi je bila navedena direktiva prepozno prenesena v špansko pravo – nanaša na kršitev konkurenčnega prava, ki je prenehala pred iztekom roka za prenos te direktive.

²⁶ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.2.1.1, naslovljen „Določbe, ki urejajo zastaralni rok za odškodninske tožbe“. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.2.2.2, naslovljenem „Določbe o ocenjevanju višine škode“, in razdelku V, naslovljenem „Ureditev zastaralnih rokov“.

2.2. Določbe direktive, ki niso materialnopravne

2.2.1. Določbe, ki nacionalnim sodiščem omogočajo, da odredijo razkritje dokazov

Sodba z dne 10. novembra 2022, PACCAR in drugi (C-163/21, [EU:C:2022:863](#))²⁷

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Povračilo škode, nastale zaradi ravnanja, ki je s členom 101(1) PDEU prepovedano – Dogovarjanje o določanju cen in povišanju bruto cen tovornjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) – Direktiva 2014/104/EU – Pravila, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu zaradi kršitev določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Člen 22(2) – Uporaba ratione temporis – Člen 5(1), prvi pododstavek – Pojem ustreznih dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba – Člen 5(2) – Razkritje določenih dokazov ali ustreznih dokazov na podlagi dejstev, dostopnih pod razumnimi pogoji – Člen 5(3) – Preizkus sorazmernosti zahteve za razkritje dokazov – Tehtanje legitimnih interesov strank in tretjih oseb – Obseg obveznosti, ki izhajajo iz teh določb“

Sodišče, ki je obravnavalo predlog za sprejetje predhodne odločbe, je poudarilo, da člen 5 Direktive 2014/104, ki ureja razkritje ustreznih dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba, pomeni nematerialnopravno določbo v smislu člena 22(2) te direktive, zaradi česar se nacionalni ukrepi za njen prenos ne uporabljajo za odškodninske tožbe, vložene pred 26. decembrom 2014.

Evropska komisija je s sklepom z dne 19. julija 2016²⁸ ugotovila, da so družbe PACCAR, DAF Trucks in DAF Trucks Deutschland (v nadaljevanju: zadevni proizvajalci) s tem, da so se dogovarjale, prvič, o cenah tovornjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) od leta 1997 do leta 2011 ter, drugič, o časovnem okviru in prenosu stroškov za uvedbo tehnologij z nizkimi emisijami v skladu s standardi od Euro 3 do Euro 6, skupaj z več drugimi proizvajalci tovornjakov sodelovale v kartelu, ki je v nasprotju s pravili prava Unije, ki karteles prepovedujejo.²⁹

45 strank, ki so trdile, da so kupile tovornjake, ki naj bi spadali na področje uporabe kršitve, ugotovljene s sklepom z dne 19. julija 2016, je 25. marca 2019 pri Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona (sodišče za gospodarske spore št. 7 v Barceloni, Španija) vložilo zahtevo za dostop do raznih dokazov, s katerimi razpolagajo zadevni proizvajalci, da bi zahtevale odškodnino za škodo, nastalo zaradi kršitve, ugotovljene s sklepom z dne 19. julija 2016. Te stranke so v zvezi s tem trdile, da je treba pridobiti nekatere dokaze za količinsko opredelitev umetnega zvišanja cen, zlasti za primerjavo priporočenih cen pred obdobjem zadevnega kartela, med njim in po njem. Zadevni proizvajalci so to zahtevo

²⁷ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.1, naslovljenem „Odredba za razkritje dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba“.

²⁸ Sklep C(2016) 4673 final Komisije z dne 19. julija 2016 v postopku na podlagi člena 101 [PDEU] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39824 – Tovornjaki).

²⁹ Člen 101 PDEU in člen 53 Sporazuma EGP.

izpodbijali, pri čemer so zlasti trdili, da je treba nekatere zahtevane dokumente pripraviti *ad hoc*.

Ker je dostop do dokazov, na katere se je nanašala sporna zahteva, temeljil na določbi španske zakonodaje, s katero je bil prenesen člen 5(1) Direktive 2014/104, je sodišče za gospodarske spore št. 7 v Barceloni Sodišču predložilo vprašanje za predhodno odločanje, ki se je v bistvu nanašalo na to, ali je treba razkritje upoštevni dokazov iz tega člena razumeti tako, da se nanaša le na dokumente, s katerimi razpolaga tožena stranka ali tretja oseba, ki že obstajajo, ali pa gre lahko tudi za nove dokumente, ki bi jih ti osebi morali ustvariti z dodajanjem ali razvrstitvijo informacij, s katerimi razpolagata.

Presoja Sodišča

Sodišče je pojasnilo pogoje za časovno veljavnost člena 5(1) Direktive 2014/104, pri čemer je najprej opozorilo, da člen 22 te direktive izrecno ureja pogoje za časovno veljavnost njenih določb glede na to, ali gre glede na pravo Unije za materialnopravne ali procesne določbe.

V obravnavanem primeru je Sodišče poudarilo, da možnost odreditve razkritja ustreznih dokazov, s katerimi razpolaga tožena stranka ali tretja oseba, pod pogoji, določenimi v členu 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104, spada med posebna pooblastila, ki jih morajo nacionalna sodišča imeti v okviru obravnavanja sporov v zvezi z odškodninskimi tožbami za povračilo škode, nastale zaradi kršitev določb konkurenčnega prava. S to zahtevo pa je namen te določbe odpraviti asimetrijo informacij v škodo oškodovane osebe, ki je načeloma značilna za te spore. Vendar se predmet te določbe nanaša le na procesne ukrepe, ki se uporabljajo pred nacionalnimi sodišči, ne da bi neposredno vplival na pravni položaj strank.

V teh okoliščinah člen 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104 ne spada med materialnopravne določbe te direktive v smislu njenega člena 22(1), ampak spada med „druge“ določbe iz člena 22(2) te direktive, za katere je v tej določbi navedeno, da se uporabljajo za tožbe, vložene po 26. decembru 2014. Iz tega sledi, da se člen 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104 uporablja za tožbo, o kateri odloča predložitveno sodišče, ker je bila ta vložena 25. marca 2019.

Sodba z dne 12. januarja 2023, *RegioJet* (C-57/21, [EU:C:2023:6](#))³⁰

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Zloraba prevladujočega položaja – Pravila, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu zaradi kršitev določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Direktiva 2014/104/EU – Člena 5 in 6 – Razkritje dokazov – Dokazi iz spisa organa, pristojnega za konkurenco – Postopek, ki poteka pred Evropsko komisijo, v zvezi s

³⁰ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2, naslovljenem „Odredba za razkritje dokazov v primeru postopka, ki poteka pred Komisijo“.

kršitvijo pravil o konkurenci – Nacionalni postopek v zvezi z odškodninsko tožbo, ki se nanaša na isto kršitev – Pogoji za razkritje dokazov“

S to sodbo, izdano v postopku predhodnega odločanja, je Sodišče ugotovilo, da imata člena 5 in 6 Direktive 2014/104, ki se nanašata, na eni strani, na razkritje ustreznih dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba, in na drugi strani, na razkritje dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco, naravo procesnih določb iz člena 22(2) navedene direktive.

Družba RegioJet, ki je železniški prevoznik potnikov na progi Praga–Ostrava, je leta 2015 pri Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi, Češka republika) proti družbi České dráhy, ki je češki nacionalni železniški prevoznik, vložila odškodninsko tožbo za povrnitev škode, nastale zaradi kršitev konkurenčnega prava, ki naj bi jih zadnjenavedena storila.

Češki organ, pristojen za konkurenco, je leta 2012 že začel upravni postopek glede morebitne zlorabe prevladujočega položaja s strani družbe České dráhy, ki je bil leta 2016 prekinjen, potem ko je Evropska komisija začela postopek v zvezi z istimi ravnanji.

Družba RegioJet je v okviru odškodninske tožbe pri mestnem sodišču v Pragi vložila zahtevo za razkritje več dokumentov, za katere je domnevala, da jih ima družba České dráhy. Češki organ za konkurenco je kljub temu navedel, da zahtevanih dokumentov, s katerimi razpolaga v okviru upravnega postopka, vključno z drugimi zahtevanimi dokumenti, ki skupaj z zadnjenavedenimi tvorijo skladno celoto, do dokončnega končanja tega postopka ni mogoče razkriti.

Vendar je mestno sodišče v Pragi po tem, ko je o tem vprašalo Komisijo, ugodilo zahtevi za razkritje dokumentov in družbi České dráhy naložilo, naj v spis vloži dokumente, ki vsebujejo informacije, ki jih je ta družba izrecno pripravila za postopek pred češkim organom, pristojnim za konkurenco, in informacije, ki se hranijo zunaj okvira tega postopka. Isto sodišče je poleg tega odločilo, da prekine postopek vsebinskega odločanja o odškodninski tožbi do zaključka postopka, ki ga je začela Komisija.

Vrchní soud v Praze (višje sodišče v Pragi, Češka republika) je v pritožbenem postopku potrdilo sklep, s katerim je bilo odrejeno razkritje dokumentov, in za zagotovitev varstva razkritih dokazov sprejelo ukrepe, da se ti dokazi položijo v sodni depozit.

Nejvyšší soud (vrhovno sodišče, Češka republika), ki je bilo kot sodišče, pri katerem je bila vložena kasacijska pritožba, pozvano, naj se izreče o zakonitosti odločbe višjega sodišča v Pragi, se je odločilo, da Sodišče zaprosi za razlago Direktive 2014/104 o odškodnini žrtvam protikonkurenčnih ravnanj, katere člena 5 in 6 določata pravila o

razkritju dokazov, ki se zahtevajo za namene odškodninske tožbe v nacionalnem pravu zaradi kršitev določb konkurenčnega prava držav članic in prava Unije.³¹

Presoja Sodišča

Sodišče je opozorilo, da Direktiva 2014/104 izrecno določa pogoje za časovno uporabo določb te direktive, in sicer glede na to, ali gre z vidika prava Unije za materialnopravne ali procesne določbe.

V obravnavani zadevi je Sodišče navedlo, da se možnost, da se odredi razkritje upoštevni dokazov, s katerimi razpolaga tožena stranka ali tretja oseba, pod pogoji, določenimi v členih 5 in 6 Direktive 2014/104, nanaša le na procesne ukrepe, ki se uporabljajo pred nacionalnimi sodišči, ne da bi neposredno vplivala na pravni položaj strank.

V teh okoliščinah, prvič, člena 5 in 6 Direktive 2014/104 ne spadata med materialnopravne določbe te direktive v smislu njenega člena 22(1) in sta torej del drugih določb iz člena 22(2) navedene direktive, za katere je v tej določbi navedeno, da se uporabljajo za tožbe, vložene po 26. decembru 2014. Drugič, ker je češki zakonodajalec odločil, da se nacionalne določbe, katerih namen je prenos procesnih določb Direktive 2014/104, neposredno in brezpogojno uporabljajo tudi za tožbe, vložene pred datumom prenosa te direktive v notranje pravo, vendar po 26. decembru 2014, iz tega sledi, da se člena 5 in 6 navedene direktive uporabljata za tožbo, o kateri odloča predložitveno sodišče, ker je bila ta vložena leta 2015.

2.2.2. Določbe o ocenjevanju višine škode

Sodba z dne 22. junija 2022, Volvo in DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Predhodno odločanje – Omejevalni sporazumi – Člen 101 PDEU – Direktiva 2014/104/EU – Členi 10, 17 in 22 – Odškodninske tožbe za kršitve določb konkurenčnega prava Evropske unije – Zastaralni rok – Izpodbojna domneva v zvezi s škodo – Določitev višine nastale škode – Prepozen prenos direktive – Časovna veljavnost – Materialnopravne in postopkovne določbe“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,³² je Sodišče poudarilo, da je cilj člena 17(1) Direktive 2014/104 – zlasti s tem, da nacionalnim sodiščem omogoči, da ocenijo višino nastale škode, kadar višine te škode na podlagi razpoložljivih dokazov v praksi ni mogoče natančno določiti ali je to pretirano oteženo – omiliti dokazni standard,

³¹ Člen 5 te direktive določa pravila, ki skupaj tvorijo splošno ureditev za razkritje dokazov, zahtevanih za namene odškodninske tožbe v nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Unije. Ta določba je dopolnjena s členom 6 navedene direktive, ki določa posebna pravila o razkritju dokazov iz spisov organov, ki so pristojni za izvajanje pravil o konkurenci.

³² Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.2.1.1, naslovljen „Določbe, ki urejajo zastaralni rok za odškodninske tožbe“. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.2.1.3, naslovljenem „Določbe, ki določajo izpodbojno domnevo o obstoju škode, ki je nastala zaradi kartela“, in razdelku V, naslovljenem „Ureditev zastaralnih rokov“.

ki se zahteva za določitev višine škode, nastale zaradi kršitve pravil konkurenčnega prava.

Sodišče je glede na svojo sodno prakso, v skladu s katero so pravila v zvezi z dokaznim bremenom in zahtevanim dokaznim standardom načeloma opredeljena kot procesna pravila, ugotovilo, da je člen 17(1) Direktive 2014/104 procesna določba v smislu te direktive, za katero je uporaba določb o prenosu za tožbe, vložene pred 26. decembrom 2014, izključena.

Oseba RM je tožbo vložila 1. aprila 2018 in zato ta tožba spada na časovno področje uporabe člena 17(1) Direktive 2014/104, čeprav se nanaša na kršitev, ki je prenehala pred začetkom veljavnosti te direktive.

2.3. Časovna veljavnost določb direktive, s katero se potrjuje obstoječa sodna praksa

Sodba z dne 16. februarja 2023, Tráficos Manuel Ferrer (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Povračilo škode, nastale zaradi ravnanja, ki je s členom 101(1) PDEU prepovedano – Sklep Komisije o ugotovitvi obstoja dogovarjanja o določanju cen in povišanju bruto cen tovarnjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) – Nacionalno pravilo civilnega postopka, ki določa, da v primeru delne ugoditve zahtevku vsaka stranka nosi svoje stroške, razen če ne gre za zlorabo – Procesna avtonomija držav članic – Načeli učinkovitosti in enakovrednosti – Direktiva 2014/104/EU – Cilji in splošna uravnoteženost – Člen 3 – Pravica do popolne odškodnine za nastalo škodo – Člen 11(1) – Solidarna odgovornost storilcev kršitve konkurenčnega prava – Člen 17(1) – Možnost, da nacionalno sodišče oceni škodo – Pogoji – Praktična nemožnost ali pretirane težave pri ocenjevanju višine škode – Člen 22 – Časovna veljavnost“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,³³ je Sodišče ugotovilo, da je bil namen zakonodajalca Unije s tem, da je v členu 3(1) Direktive 2014/104 spomnil na obveznost držav članic, da zagotovijo, da lahko fizične ali pravne osebe, ki so utrpеле škodo zaradi kršitve konkurenčnega prava, zahtevajo in dobijo popolno odškodnino za tako škodo, in s tem, da je v členu 3(2) te direktive popolno odškodnino opredelil kot pravico do odškodnine za dejansko izgubo in izgubljeni dobiček skupaj s plačilom obresti, potrditi obstoječo sodno prakso, kot izhaja iz uvodne izjave 12 navedene direktive, tako da se morajo nacionalni ukrepi za prenos teh določb nujno začeti uporabljati s takojšnjim učinkom za vse odškodninske tožbe, ki spadajo na področje uporabe te direktive, kot je potrjeno v členu 22(2) navedene direktive.

³³ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.1, naslovljen „Stvarno področje uporabe“. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku IV, naslovljenem „Ocena škode“.

Prav tako je treba člen 11(1) Direktive 2014/104 v delu, v katerem predvideva možnost, da stranka, ki vloži odškodninski zahtevek na podlagi škode, povzročene s protikonkurenčnim ravnanjem, ta zahtevek naslovi le na enega od povzročiteljev tega ravnanja, šteti za določbo, s katero se kodificira sodna praksa Sodišča, pri čemer ta člen spada med določbe navedene direktive, za katere začnejo nacionalni ukrepi za prenos veljati takoj.

II. Subjekti, odgovorni za povračilo škode

Sodba z dne 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions in drugi (C-724/17, [EU:C:2019:204](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Člen 101 PDEU – Odškodnina za škodo, povzročeno z omejevalnim sporazumom, ki je s tem členom prepovedan – Določitev subjektov, odgovornih za povračilo – Nasledstvo pravnih subjektov – Pojem ‚podjetje‘ – Merilo gospodarske kontinuitete“

V tej zadevi za predhodno odločanje je Sodišče pojasnilo, kako se v primeru nasledstva pravnih subjektov opredeli dolžnik v odškodninski tožbi za škodo, povzročeno s kršitvami konkurenčnega prava Unije.

Na Finskem se je med letoma 1994 in 2002 izvajal omejevalni sporazum. Ta omejevalni sporazum se je nanašal na razdelitev trgov, na cene in na oddajo ponudb za pogodbe s pavšalnimi cenami, zajemal pa je celotno državo članico in je lahko vplival tudi na trgovino med državami članicami. Med letoma 2000 in 2003 so tožene družbe pridobile vse delnice več udeleženk omejevalnega sporazuma, ki so bile nato po izvedbi postopkov prostovoljne likvidacije likvidirane. Korkein hallinto-oikeus (vrhovno upravno sodišče, Finska) je udeleženke omejevalnega sporazuma s sodbo z dne 29. septembra 2009 obsodilo zaradi kršitve finskega zakona o preprečevanju omejevanja konkurence in določb Pogodbe DEU glede omejevalnih sporazumov.

Finsko mesto Vantaa je na podlagi te sodbe poskušalo od družb pridobiteljic iztožiti odškodnino za škodo, ki je bila povzročena z omejevalnim sporazumom, kar pa mu je bilo zavrnjeno z obrazložitvijo, da je v skladu s pravili o civilni odgovornosti, določenimi v finskem pravu, odgovorna le pravna oseba, ki je škodo povzročila.

Predložitveno sodišče je s prvim in drugim vprašanjem v bistvu spraševalo, ali je treba določbe Pogodbe DEU glede omejevalnih sporazumov razlagati tako, da je v položaju, kakršen je bil ta v postopku v glavni stvari, družbe pridobiteljice mogoče šteti za odgovorne za škodo, povzročeno s tem omejevalnim sporazumom.

Sodišče je presodilo, da je to, kako se določi subjekt, ki mora povrniti škodo, povzročeno z omejevalnim sporazumom, urejeno neposredno s pravom Unije. Ker je odgovornost za škodo, ki izhaja iz kršitve pravil Unije o konkurenci, osebna, mora za škodo, povzročeno s

kršitvijo, odgovarjati podjetje, ki ta pravila krši. Subjekti, ki morajo povrniti škodo, povzročeno z omejevalnim sporazumom ali ravnanjem, prepovedanim s členom 101 PDEU, so podjetja v smislu tega predpisa, ki so bila udeležena pri tem omejevalnem sporazumu ali tem ravnanju.

Te razlage ni mogoče izpodbiti s trditvijo, ki jo je navedla Evropska komisija, da iz člena 11(1) Direktive 2014/104 izhaja, da je treba v nacionalnem pravnem redu vsake države članice ob spoštovanju načel enakovrednosti in učinkovitosti določiti subjekt, ki mora to škodo povrniti.

Ta določba Direktive 2014/104 – ki se sicer *ratione temporis* ne uporablja za dejansko stanje v postopku v glavni stvari – se namreč ne nanaša na določitev subjektov, ki morajo povrniti tako škodo, temveč na razdelitev odgovornosti med navedenimi subjekti, in zato državam članicam ne podeljuje pristojnosti za izvedbo te določitve.

Nasprotno, navedena določba – enako kot člen 1 Direktive 2014/104, naslovljen „Predmet urejanja in področje uporabe“ – v svojem odstavku 1, prvi stavek, potrjuje, da so za škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava Unije, odgovorna prav „podjetja“, ki so to kršitev storila.

Ko je Sodišče to pojasnilo, je spomnilo, da pojem „podjetje“ v smislu člena 101 PDEU zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihov pravni status in način financiranja, ter da označuje gospodarsko enoto, tudi če s pravnega vidika to gospodarsko enoto sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb.

Kadar je subjekt, ki je storil kršitev pravil Unije o konkurenci, pravno ali organizacijsko spremenjen, ta sprememba ne pomeni nujno ustanovitve novega podjetja, ki ni odgovorno za ravnanja predhodnega subjekta v nasprotju s temi pravili, če z gospodarskega vidika med tem subjektom in novim subjektom obstaja istovetnost. Če bi se lahko podjetja, odgovorna za škodo, povzročeno s tako kršitvijo, izognila svoji odgovornosti že zgolj na podlagi tega, da se je spremenila njihova istovetnost zaradi prestrukturiranja, prenosov ali drugih pravnih ali organizacijskih sprememb, bi bila namreč ogrožena cilj, ki se mu sledi s tem sistemom, in polni učinek navedenih pravil.

V obravnavanem primeru je bilo očitno, da obstaja gospodarska kontinuiteta med družbami pridobiteljicami na eni strani in družbami, ki so bile udeležene pri zadevnem omejevalnem sporazumu, na drugi. Družbe pridobiteljice so torej prevzele odgovornost zadnjih navedenih družb za škodo, povzročeno s tem omejevalnim sporazumom.

Sodba z dne 6. oktobra 2021 (veliki senat), Sumal (C-882/19, [EU:C:2021:800](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Povračilo škode, nastale zaradi ravnanja, ki je s členom 101(1) PDEU prepovedano – Določitev subjektov, odgovornih za povračilo – Odškodninska tožba zoper hčerinsko družbo matične družbe, vložena na podlagi sklepa, s katerim je bilo ugotovljeno, da je bila samo ta matična družba udeležena pri omejevalnem sporazumu – Pojem „podjetje“ – Pojem „gospodarska enota““

Sodišče je z razlago pojma „podjetje“, uporabljenega v členu 101 PDEU, pojasnilo pogoje, pod katerimi imajo oškodovanci zaradi omejevalnega sporazuma, ki je s tem členom prepovedan, pravico vložiti odškodninsko tožbo za škodo proti hčerinski družbi matične družbe, katere sodelovanje pri tej kršitvi je bilo ugotovljeno s sklepom Komisije.

Družba Sumal SL je med letoma 1997 in 1999 kupila dva tovornjaka od družbe Mercedes Benz Trucks España SL (v nadaljevanju: MBTE), ki je hčerinska družba skupine Daimler, matična družba te skupine pa je družba Daimler AG.

Evropska komisija je s sklepom z dne 19. julija 2016³⁴ ugotovila, da je družba Daimler AG kršila pravila prava Unije, s katerimi so omejevalni sporazumi prepovedani,³⁵ ker se je med januarjem 1997 in januarjem 2011 s štirinajstimi drugimi evropskimi proizvajalci tovornjakov dogovarjala glede določanja cen in povišanja bruto cen za tovornjake v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP).

Na podlagi tega sklepa je družba Sumal proti družbi MBTE vložila odškodninsko tožbo in zahtevala plačilo zneska v višini 22.204,35 EUR za škodo, nastalo zaradi tega omejevalnega sporazuma. Vendar je Juzgado de lo Mercantil n° 07 de Barcelona (sodišče za gospodarske spore št. 07 v Barceloni, Španija) tožbo družbe Sumal zavrnilo, ker se sklep Komisije ni nanašal na družbo MBTE.

Družba Sumal je zoper to sodbo vložila pritožbo pri Audiencia Provincial de Barcelona (sodišče province v Barceloni, Španija). V teh okoliščinah se je to sodišče spraševalo, ali je zoper hčerinsko družbo na podlagi sklepa Komisije, s katerim je bilo ugotovljeno protikonkurenčno ravnanje njene matične družbe, mogoče vložiti odškodninsko tožbo, in če je tako, pod katerimi pogoji. To sodišče je tako prekinilo postopek in Sodišču to vprašanje predložilo v predhodno odločanje.

Presoja Sodišča

V skladu z ustaljeno sodno prakso lahko vsako od „podjetij“, ki so bila udeležena pri omejevalnem sporazumu ali ravnanjih, ki so s členom 101 PDEU prepovedana, zahteva povračilo škode, nastale s temi protikonkurenčnimi ravnanji.

Ker so te odškodninske tožbe sestavni del sistema izvajanja pravil Unije o konkurenci, enako kot njihovo izvajanje s strani javnih organov, pojem „podjetje“ v smislu člena 101 PDEU v okviru glob, ki jih „podjetjem“ naloži Komisija (*public enforcement*), ne more imeti drugačnega obsega kot v okviru odškodninskih tožb, vloženih proti tem „podjetjem“ pred nacionalnimi sodišči (*private enforcement*).

S tega vidika je iz besedila člena 101(1) PDEU razvidno, da so se avtorji Pogodb odločili, da za opredelitev storilca kršitve konkurenčnega prava, ki ga je mogoče kaznovati na

³⁴ Sklep Komisije C(2016) 4673 final z dne 19. julija 2016 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 [PDEU] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39824 – Tovornjaki), katerega povzetek je bil objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* z dne 6. aprila 2017 (UL 2017, C 108, str. 6).

³⁵ Člen 101 PDEU in člen 53 Sporazuma EGP.

podlagi te določbe, uporabijo ta pojem „podjetje“, in ne drugih pojmov, kot sta „družba“ ali „pravna oseba“.

Prav tako iz Direktive 2014/104, zlasti iz njenega člena 2, točka 2, izhaja, da je ta zakonodajalec „kršitelj“, ki mora v skladu s to direktivo povrniti škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava, ki jo je mogoče pripisati temu kršitelju, opredelil kot „podjetje ali podjetniško združenje, ki je kršilo konkurenčno pravo“.

V skladu s sodno prakso Sodišča pa pojem „podjetje“ v smislu člena 101 PDEU zajema vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegov pravni status in način financiranja, ter tako označuje gospodarsko enoto, tudi če s pravnega vidika to gospodarsko enoto sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb.

Kadar je dokazano, da je družba, ki pripada taki gospodarski enoti, kršila člen 101(1) PDEU, tako da je kršitev te določbe storilo „podjetje“, katerega del je, pojem „podjetje“ in prek njega pojem „gospodarska enota“ po samem pravu povzročita solidarno odgovornost subjektov, ki ob storitvi kršitve tvorijo gospodarsko enoto.

V zvezi s tem je Sodišče poleg tega navedlo, da je pojem „podjetje“, ki je uporabljen v členu 101 PDEU, funkcionalen pojem, tako da je treba gospodarsko enoto, ki to podjetje sestavlja, opredeliti z vidika predmeta zadevnega sporazuma.

Kadar je bilo ugotovljeno, da je matična družba kršila člen 101(1) PDEU, lahko tako žrtev te kršitve poskuša uveljavljati civilno odgovornost svoje hčerinske družbe, če dokaže, da je ob upoštevanju gospodarskih, organizacijskih in pravnih vezi med tema pravnima subjektoma ter obstoja konkretne vezi med gospodarsko dejavnostjo te hčerinske družbe in predmetom kršitve, za katero je odgovorna matična družba, navedena hčerinska družba tvorila gospodarsko enoto s svojo matično družbo.

III. Razkritje dokazov v nacionalnih postopkih

1. Odredba za razkritje dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba

Sodba z dne 10. novembra 2022, PACCAR in drugi (C-163/21, [EU:C:2022:863](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Povračilo škode, nastale zaradi ravnanja, ki je s členom 101(1) PDEU prepovedano – Dogovarjanje o določanju cen in povišanju bruto cen tovarnjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) – Direktiva 2014/104/EU – Pravila, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu zaradi kršitev določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Člen 22(2) – Uporaba ratione temporis – Člen 5(1), prvi pododstavek – Pojem ustreznih dokazov, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba – Člen 5(2) –

Razkritje določenih dokazov ali ustreznih dokazov na podlagi dejstev, dostopnih pod razumnimi pogoji – Člen 5(3) – Preizkus sorazmernosti zahteve za razkritje dokazov – Tehtanje legitimnih interesov strank in tretjih oseb – Obseg obveznosti, ki izhajajo iz teh določb

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,³⁶ člen 5(1), prvi odstavek, Direktive 2014/104 razlagalo tako, da se zahteva za razkritje dokazov pod nekaterimi pogoji lahko nanaša na dokaze, ki jih je treba ustvariti *ex novo* z združevanjem ali razvrščanjem informacij, ki jih ima prejemnik zahteve.

V zvezi s tem je Sodišče najprej ugotovilo, da čeprav se na podlagi besedila tega člena lahko šteje, da se zahteva za razkritje dokazov lahko nanaša samo na že obstoječe dokaze, je treba pri njegovi razlagi upoštevati tudi kontekst in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je.

Sodišče je na eni strani v zvezi s kontekstom člena 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104 ugotovilo, da na podlagi opredelitve izraza „dokaz“ iz člena 2, točka 13, te direktive, ki se nanaša na „vse vrste dokazov, ki so dopustni v postopku pred nacionalnim sodiščem, zlasti dokumente in vse druge predmete, ki vsebujejo informacije, ne glede na vrsto nosilca, na katerem so informacije shranjene“, ni mogoče šteti, da dokazi, katerih razkritje se zahteva, nujno ustrezajo „dokumentom“, ki že obstajajo. V zvezi s tem je Sodišče štelo, da je namen sklicevanja na dokaze, „s katerimi razpolaga“ toženec ali tretja oseba, zgolj upoštevanje dejanskega položaja, ki ponazarja prej navedeno asimetrijo informacij, ki jo želi zakonodajalec Unije odpraviti.

Po mnenju Sodišča je ta analiza potrjena z razlago člena 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104 v povezavi z odstavkoma 2 in 3 istega člena, ki od nacionalnih sodišč zahtevajo, da zagotovijo spoštovanje zahteve, da mora biti zahteva za razkritje dokazov konkretna, in načela sorazmernosti.

Na drugi strani je Sodišče v zvezi s ciljem člena 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104 opozorilo, da je sprejetje Direktive 2014/104 izhajalo iz ugotovitve zakonodajalca Unije, da boj proti protikonkurenčnim ravnanjem na pobudo Evropske komisije in nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, ne zadostuje za zagotovitev popolnega spoštovanja pravil Unije o konkurenci, in posledično iz potrebe po olajšanju možnosti sodelovanja v zasebnem interesu pri denarni sankciji in s tem tudi pri preprečevanju takih ravnanj. Posebna pooblastila, ki jih morajo imeti nacionalna sodišča, da bi odpravila asimetrijo informacij med zadevnimi strankami, pa prispevajo k uresničevanju tega cilja.

S tega vidika je Sodišče menilo, da bi bila lahko takojšnja omejitev dokazov, katerih razkritje se lahko zahteva, na že obstoječe dokumente, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba, v nekaterih primerih v nasprotju s ciljem Direktive 2014/104.

³⁶ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.2.2.1, naslovljen „Določbe, ki nacionalnim sodiščem omogočajo, da odredijo razkritje dokazov“.

Vendar je Sodišče nazadnje poudarilo, da taka razlaga člena 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104 nikakor ne vpliva na uporabo mehanizma tehtanja zadevnih interesov, kot izhaja iz odstavkov 2 in 3 istega člena. Ker je treba določbe te direktive izvajati ob spoštovanju temeljnih pravic in načel, priznanih z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah, morajo namreč nacionalna sodišča, ki odločajo o zahtevi za razkritje dokazov, v skladu s členom 5(2) in (3) navedene direktive razkritje takih dokazov omejiti na to, kar je primerno, sorazmerno in nujno, pri tem pa upoštevati legitimne interese in temeljne pravice stranke, na katero je zahteva naslovljena.

Sodišče je tako sklenilo, da je treba člen 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104 razlagati tako, da upoštevni dokazi, s katerimi razpolaga toženec ali tretja oseba in katerih razkritje lahko odredijo nacionalna sodišča, niso omejeni le na dokumente, s katerimi razpolagata ti osebi, ki že obstajajo, ampak vključujejo tudi dokumente, ki jih mora stranka, na katero je naslovljena zahteva za razkritje dokazov, ustvariti *ex novo*, z združevanjem ali razvrščanjem informacij, poznanih dejstev ali podatkov, s katerimi razpolaga, ob strogem spoštovanju obveznosti, ki jo imajo ta sodišča na podlagi odstavkov 2 in 3 navedenega člena, da razkritje dokazov omejijo na to, kar je primerno, sorazmerno in nujno, pri tem pa upoštevajo legitimne interese in temeljne pravice stranke, na katero je zahteva naslovljena.

2. Odredba za razkritje dokazov v primeru postopka, ki poteka pred Komisijo

Sodba z dne 12. januarja 2023, *RegioJet* (C-57/21, [EU:C:2023:6](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Zloraba prevladujočega položaja – Pravila, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu zaradi kršitev določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Direktiva 2014/104/EU – Člena 5 in 6 – Razkritje dokazov – Dokazi iz spisa organa, pristojnega za konkurenco – Postopek, ki poteka pred Evropsko komisijo, v zvezi s kršitvijo pravil o konkurenci – Nacionalni postopek v zvezi z odškodninsko tožbo, ki se nanaša na isto kršitev – Pogoji za razkritje dokazov“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,³⁷ je Sodišče pojasnilo pogoje, pod katerimi lahko nacionalno sodišče, ki obravnava odškodninsko tožbo za škodo, povzročeno z omejevalnim sporazumom, odredi razkritje ustreznih dokazov kljub prekinitvi sodnega postopka zaradi postopka, ki poteka pred Komisijo v zvezi z zadevnim omejevalnim sporazumom.

³⁷ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.2.2.1, naslovljen „Določbe, ki nacionalnim sodiščem omogočajo, da odredijo razkritje dokazov“.

V zvezi s tem je Sodišče spomnilo, da določbe, ki veljajo za razkritje dokumentov, iz členov od 5 do 8 Direktive 2014/104 odražajo ravnovesje med, na eni strani, učinkovitostjo ukrepov organov, pristojnih za konkurenco, in na drugi strani, učinkovitostjo odškodninskih tožb, ki jih vložijo osebe, ki menijo, da so bile oškodovane zaradi protikonkurenčnih ravnanj.

Zato, čeprav je namen Direktive 2014/104 – ob upoštevanju asimetrije informacij, ki je pogosto značilna za spore v zvezi z odškodninskimi tožbami za povrnitev škode, nastale zaradi kršitev konkurenčnega prava – izboljšati dostop žrtev protikonkurenčnih ravnanj do dokazov, ga tudi strogo omejuje.

Na prvem mestu, člen 5 Direktive 2014/104 določa več splošnih pravil o razkritju dokazov v postopkih v zvezi z odškodninskimi tožbami zaradi kršitev konkurenčnega prava.

Na drugem mestu, člen 6 te direktive določa posebna pravila o razkritju dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco, ki med drugim odražajo različno raven varstva glede na zahtevane informacije in potrebo po ohranitvi učinkovitosti postopkov, ki potekajo v javni sferi. Ta določba namreč razlikuje med več vrstami dokazov.

Na tretjem mestu, navesti je treba, da je v Direktivi 2014/104 – kot to izhaja iz njenega člena 5(3) in člena 6(4) – tako določena posebna ureditev, ki se uporablja za zahteve za razkritje dokazov, v okviru katerih se tem zahtevam ne ugodi samodejno, ampak se ocenijo z vidika načela sorazmernosti ter ob upoštevanju okoliščin in zadevnih legitimnih interesov. Nacionalno sodišče, ki odloča o zadevi, mora torej opraviti strog nadzor sorazmernosti, pri čemer mora po potrebi upoštevati stališče, ki ga lahko zadevni organ, pristojen za konkurenco, v skladu s členom 6(11) Direktive 2014/104 predloži temu sodišču.

Ob upoštevanju teh pojasnil je Sodišče najprej obravnavalo vprašanje za predhodno odločanje, ali lahko nacionalno sodišče, ki odloča o odškodninski tožbi, ki se nanaša na kršitev konkurenčnega prava, odredi razkritje dokazov, pri čemer prekine sodni postopek zaradi upravnega postopka Evropske komisije, ki še ni končan.

V zvezi s tem je Sodišče ugotovilo, da člen 16(1) Uredbe št. 1/2003 nacionalnim sodiščem sicer res nalaga, da se vzdržijo izdaje odločb, ki bi bile v nasprotju z odločbo, ki jo namerava sprejeti Komisija v že začetem postopku, in da morajo zato oceniti, ali je potrebno, da postopke prekinejo. Vendar iz skupnega branja vseh določb Direktive 2014/104 izhaja, da ta nacionalnim sodiščem držav članic prav tako ne nalaga, da zaradi začetka postopka pred Komisijo, ki se nanaša na iste kršitve, prekinejo svoje postopke v zvezi z odškodninskimi tožbami zaradi kršitev pravil konkurence, o katerih odločajo.

Sodišče je v zvezi s tem pojasnilo, da kadar nacionalno sodišče strankam ali tretjim v okviru postopka v zvezi z odškodninsko tožbo, ki je bil prekinjen, ker je Komisija začela

postopek, odredi razkritje dokazov, navedeno sodišče namreč načeloma ne sprejme odločitve, ki bi lahko bila v nasprotju z odločbo, ki jo namerava sprejeti Komisija.

Vendar mora nacionalno sodišče razkritje dokazov omejiti na to, kar je strogo upoštevno, sorazmerno in potrebno, pri čemer mora preprečiti, da bi tako razkritje lahko neupravičeno poseglo v tekočo preiskavo, ki jo vodi Komisija. Zato mora nacionalno sodišče opraviti preizkus glede ustreznosti zahtevanih dokazov, zveze med temi dokazi in uveljavljanim odškodninskim zahtevkom, zadostnosti stopnje natančnosti navedenih dokazov in njihove sorazmernosti. V tem okviru mora nacionalno sodišče upoštevati tudi okoliščino, ali je bil postopek v zvezi z odškodninsko tožbo prekinjen ali ne.

Dalje, Sodišče je poudarilo, da prekinitev nacionalnega upravnega postopka, dokler Komisija ne konča preiskave v obravnavani zadevi, pomeni zgolj začasni ukrep, ki ga ni mogoče enačiti s končanjem tega postopka.

Poleg tega je Sodišče pojasnilo, da nacionalna zakonodaja, ki začasno omejuje razkritje vseh informacij, ki so bile predložene med upravnim postopkom s področja konkurence, ni v skladu s členom 6(5)(a) in členom 6(9) Direktive 2014/104.

Iz besedila člena 6(5) Direktive 2014/104 ob upoštevanju uvodne izjave 25 te direktive namreč nedvoumno izhaja, da se začasno varstvo, podeljeno s to določbo, ne nanaša na vse informacije, ki so bile predložene organu, pristojnem za konkurenco, ampak se nanaša samo na informacije, ki so bile pripravljene posebej za postopek, ki ga je ta organ začel.

Ta ugotovitev je potrjena s sistematično razlago Direktive 2014/104. V zvezi s tem je Sodišče med drugim poudarilo, da bi s tem, da bi bilo državam članicam dovoljeno razširiti obseg informacij, katerih razkritje je mogoče odrediti šele po koncu postopka v smislu člena 6(5) te direktive, prišlo do bolj omejenega razkritja dokazov, kar bi bilo v nasprotju z logiko člena 5(8) navedene direktive, ki državam članicam izrecno dovoljuje, da sprejmejo pravila, ki dovoljujejo razkritje dokazov v širšem obsegu.

Nazadnje, Sodišče je navedlo, da Direktiva 2014/104 ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče z uporabo procesnega instrumenta nacionalnega prava odredi razkritje dokazov zgolj zato, da bi se ti shranili v sodni depozit in da bi se razkrili šele po tem, ko bi nacionalno sodišče preverilo, ali je treba s tem razkritjem počakati do konca upravnega postopka, ki je v teku. Pod pogojem, da se upoštevajo zahteve, ki izhajajo iz načela sorazmernosti, lahko namreč tak procesni instrument prispeva k učinkovitosti odškodninskih zahtevkov zaradi kršitve pravil konkurence, hkrati pa ohranja varstvo, ki so ga nekateri dokazi deležni na podlagi člena 6(5) Direktive 2014/104.

3. Obveznost vložnika predloga za izdajo odredbe, da utemelji verjetnost svojega odškodninskega zahtevka

Sodba z dne 29. januarja 2026, Meliá Hotels International (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Direktiva 2014/104/UE – Člen 5(1) – Področje uporabe – Posebna ugotovitvena tožba za razkritje dokumentov pred morebitno vložitvijo odškodninske tožbe – Presoja verjetnosti odškodninskega zahtevka“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,³⁸ je Sodišče preučilo tudi vprašanje za predhodno odločanje, ali je pogoj iz člena 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104, ki pridobitev zahtevanih dokazov pogojuje s tem, da tožeča stranka predloži utemeljeno obrazložitev, ki podpira verjetnost njenega odškodninskega zahtevka, izpolnjen, če obstaja odločba Komisije o ugotovitvi kršitve konkurenčnega prava Unije v obliki vertikalnega omejevanja zaradi cilja.

V zvezi s tem je Sodišče najprej ugotovilo, da člen 5(1) Direktive 2014/104 v bistvu zahteva, da oseba, oškodovana zaradi kršitve konkurenčnega prava, v utemeljitev svoje zahteve za razkritje dokazov navede utemeljeno obrazložitev z dejstvi in dokazi, ki so dostopni pod razumnimi pogoji in zadostno podpirajo verjetnost odškodninskega zahtevka, to je verjetnost obstoja kršitve, škode ter vzročne zveze med to kršitvijo in to škodo.

Kar zadeva dokazovanje verjetnosti kršitve, je Sodišče nato poudarilo, da sklep Komisije o ugotovitvi kršitve člena 101 PDEU nacionalnemu sodišču omogoča, da ugotovi, da sta obstoj in *a fortiori* verjetnost zadevne kršitve dokazana, ker nacionalno sodišče ne more sprejeti odločb, ki bi bile v nasprotju s takim sklepom. Po drugi strani pa navedeni sklep kot tak ne zadostuje za utemeljitev verjetnosti odškodninskega zahtevka v vseh okoliščinah. Za to je treba dokazati tudi verjetnost škode in vzročne zveze.

V zvezi z dokazovanjem verjetnosti škode je Sodišče poleg tega opozorilo, da člen 17(2) Direktive 2014/104 določa izpodbojno domnevo v zvezi z obstojem škode, ki je nastala zaradi kartela, ki ga je treba, kot izhaja iz člena 2, točka 14, te direktive, razumeti kot horizontalno omejevanje konkurence med dvema ali več konkurenti. To torej izključuje, da bi se taka izpodbojna domneva uporabljala za vertikalno omejevanje konkurence, ki vključuje podjetja, ki si ne konkurirajo in ki delujejo na različnih ravneh proizvodne ali distribucijske verige.

Torej, čeprav je treba v primeru sklepa Komisije o ugotovitvi prepovedanega kartela verjetnost škode, povzročene s kršitvijo, šteti za dokazano, razen če tožena stranka domnevo ovrže, to ne velja za sklep Komisije, s katerim je ugotovljena kršitev člena 101 PDEU v obliki vertikalne omejitve, tudi če gre za omejevanje konkurence zaradi cilja.

³⁸ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.1, naslovljen „Stvarno področje uporabe“.

Vendar lahko taka odločba vsebuje elemente, ki so upoštevni za presojo verjetnosti škode in vzročne zveze.

Glede na zgoraj navedene razloge je Sodišče ugotovilo, da je treba člen 5(1) Direktive 2014/104 razlagati tako, da sklep Komisije o ugotovitvi obstoja kršitve konkurenčnega prava Unije v obliki vertikalne omejitve zaradi cilja ne zadostuje za dokaz verjetnosti odškodninskega zahtevka, ker se zanj zahteva dokaz ne le verjetnosti take kršitve, ugotovljene s takim sklepom, ampak tudi verjetnosti škode ter vzročne zveze med to škodo in to kršitvijo. Okoliščina, da je bil ta sklep izdan ob koncu postopka poravnave, ne zahteva drugega odgovora.

Na zadnjem mestu, Sodišče je ugotovilo, da za dokaz verjetnosti odškodninskega zahtevka v smislu člena 5(1) Direktive 2014/104 ni treba izkazati, da je bolj verjetno kot neverjetno, da so izpolnjeni pogoji za uveljavljanje odgovornosti za kršitev konkurenčnega prava. Zadostuje, da tožeča stranka dokaže, da je predpostavka, da so ti pogoji izpolnjeni, razumno sprejemljiva.

Sodišče je poudarilo, da je treba pojem verjetnosti v smislu člena 5(1) Direktive 2014/104 v pravu Unije razlagati avtonomno, in navedlo, da pojem verjetnosti odškodninskega zahtevka ob upoštevanju njegovega običajnega pomena ne zahteva dokaza posebej visoke stopnje verjetnosti, da so izpolnjeni pogoji za uveljavljanje odgovornosti, temveč, nasprotno, kaže na to, da je nujno in zadostno, da se nacionalno sodišče, ki odloča o zahtevi za razkritje dokazov, prepriča, da je predpostavka, da so ti trije pogoji izpolnjeni, razumno sprejemljiva.

To razlago potrjuje kontekstualna analiza pojma verjetnosti odškodninskega zahtevka iz člena 5(1) Direktive 2014/104. Po eni strani namreč v splošni sistematiki te določbe v povezavi zlasti z uvodnimi izjavami 6, 14 in 15 te direktive dokaz verjetnosti odškodninskega zahtevka ne privede do dodelitve odškodnine v okviru tožbe v glavni stvari, temveč do pridobitve odredbe za predhodno razkritje dokazov, ki je potrebna za učinkovitost take tožbe. Dokazni standard, ki se zahteva za pridobitev dokazov, potrebnih za tožbo v glavni stvari, mora torej biti na nižji ravni od tistega, ki se zahteva za ugotovitev, ali so izpolnjeni pogoji za nastanek odgovornosti v glavni stvari.

Po drugi strani je iz člena 5(1) Direktive 2014/104 in uvodne izjave 16 te direktive razvidno, da je treba verjetnost odškodninskega zahtevka izkazati zgolj z dejstvi in dokazi, ki so tožeči stranki dostopni pod razumnimi pogoji, kar odraža voljo zakonodajalca Unije, da tej tožeči stranki ne naloži pretiranega dokaznega bremena, ampak le, da od nje zahteva, da z verjetnostjo trdi, da ji je kršitev konkurenčnega prava povzročila škodo.

Po mnenju Sodišča je ta razlaga tudi edina razlaga, ki je združljiva s cilji Direktive 2014/104, katerih namen je zlasti odpraviti asimetrijo informacij, ki je značilna za odškodninske tožbe zaradi kršitve konkurenčnega prava. Z dokazi, potrebnimi za dokazovanje odškodninskega zahtevka, namreč pogosto razpolagajo izključno nasprotna stranka ali tretje osebe ter zato niso zadosti znani ali dostopni tožniku.

To, da se od tožeče stranke zahteva, da v utemeljitev svoje zahteve za razkritje dokazov, potrebnih za njeno odškodninsko tožbo, dokaže, da je bolj verjetno kot neverjetno, da so izpolnjeni pogoji za uveljavljanje odgovornosti za kršitev konkurenčnega prava, pa bi pomenilo strogo pravno zahtevo, ki bi lahko neupravičeno ovirala učinkovito uveljavljanje njene pravice do odškodnine. Taka dokazna zahteva ne bi bila združljiva s ciljem olajšanja odškodninskih tožb, ker bi bil zahtevani dokazni standard tak, da bi tožeči stranki praktično onemogočal ali čezmerno oteževal vložitev odškodninske tožbe.

Zato cilji Direktive 2014/104 podpirajo razlago pojma verjetnosti odškodninskega zahtevka in dokaznega bremena, ki ga nosi tožeča stranka, v skladu s katero mora ta na podlagi elementov, ki so ji dostopni pod razumnimi pogoji, nacionalno sodišče, ki odloča o njeni zahtevi za razkritje dokazov, prepričati, da je predpostavka, v skladu s katero so izpolnjeni trije kumulativni pogoji za uveljavljanje odgovornosti za kršitev konkurenčnega prava, razumno sprejemljiva.

4. Omejitve razkritja dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco: izjave za prizanesljivost in vloge za poravnavo

Sodba z dne 30. oktobra 2025, FL und KM Baugesellschaft in S (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Člen 101 PDEU – Polni učinek – Direktiva 2014/104/EU – Pravila, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Člen 6(6) in (7) – Člen 7(1) – Direktiva 2019/1/EU – Krepitev vloge organov držav članic, pristojnih za konkurenco, da bodo učinkoviteje uveljavljali pravila konkurence, in o zagotavljanju pravilnega delovanja notranjega trga – Člen 31(3) – Področje uporabe – Mehanizem medsebojne upravne in pravne pomoči med nacionalnimi organi – Posredovanje spisa organa, pristojnega za konkurenco, organu, ki izvaja predkazenski postopek – Vložitev izjav za prizanesljivost in vlog za poravnavo ter njihovih prilog v spis predkazenskega postopka – Dostop obdolžencev in drugih strank v takem postopku do teh dokumentov“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,³⁹ je Sodišče natančno opredelilo obseg varstva pred razkritjem, ki velja za izjave podjetij za prizanesljivost ali za vloge za poravnavo v zvezi z omejevalnimi sporazumi, v katerih so sodelovala in ki so povzročili škodo tretjim osebam.

V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da člen 31(3) Direktive 2019/1 zagotavlja varstvo izjav za prizanesljivost in vlog za poravnavo, ki ga je treba zagotoviti ne glede na okoliščine, v katerih se te izjave in vloge uporabljajo.

Natančneje, iz navedenega člena 31(3) izhaja, da je s konkurenčnim pravom Unije dostop do izjav za prizanesljivost in vlog za poravnavo, pripravljenih v okviru postopka za

³⁹ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.1, naslovljen „Stvarno področje uporabe“.

uveljavljanje pravil konkurence nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, dovoljen le strankam, ki so predmet teh postopkov, in samo za namene uveljavljanja njihovih pravic obrambe.

Izraza „stranke, ki so predmet zadevnih postopkov“ iz te določbe pa ni mogoče razumeti tako, da zajema oškodovance, ki bi lahko vložili odškodninsko tožbo.

Tako bi bila navedena določba nesmiselna, če se z nacionalnim pravom izjavam za prizanesljivost in vlogam za poravnavo po njihovem posredovanju organom kazenskega pregona v okviru predkazenskega postopka, ki ga izvajajo ti organi, na podlagi mehanizma medsebojne upravne pomoči ne bi zagotavljalo varstvo, ki je enakovredno varstvu, ki jim je zagotovljeno s konkurenčnim pravom Unije, zlasti če bi imela vsaka stranka iz tega postopka, vključno z oškodovanci, ki bi lahko vložili odškodninsko tožbo, dostop do teh izjav in vlog.

Ker bi tak dostop lahko škodil polnemu učinku člena 31(3) Direktive 2019/1, ga ni mogoče odobriti strankam iz predkazenskega postopka, ki niso obdolženci, zlasti osebam, ki so bile oškodovane zaradi zadevne kršitve konkurenčnega prava in ki zahtevajo povrnitev škode, povzročene s to kršitvijo.

Glede na vse zgoraj navedene preudarke je Sodišče sklenilo, da je treba člen 31(3) Direktive 2019/1 v povezavi s členom 47, prvi in drugi odstavek, in členom 48(2) Listine razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, v skladu s katero imajo v okviru kazenskega postopka, katerega predmet ni kršitev konkurenčnega prava, pravico dostopa do izjav za prizanesljivost in vlog za poravnavo, ki so bile pripravljene za postopek pred nacionalnim organom, pristojnim za konkurenco, in posredovane nacionalnim organom kazenskega pregona, druge stranke v tem kazenskem postopku, zlasti osebe, ki so bile oškodovane zaradi zadevne kršitve konkurenčnega prava in ki zahtevajo povrnitev škode, povzročene s to kršitvijo.

IV. Ocena škode

Sodba z dne 16. februarja 2023, Tráficos Manuel Ferrer (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Povračilo škode, nastale zaradi ravnanja, ki je s členom 101(1) PDEU prepovedano – Sklep Komisije o ugotovitvi obstoja dogovarjanja o določanju cen in povišanju bruto cen tovarnjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) – Nacionalno pravilo civilnega postopka, ki določa, da v primeru delne ugoditve zahtevku vsaka stranka nosi svoje stroške, razen če ne gre za zlorabo – Procesna avtonomija držav članic – Načeli učinkovitosti in enakovrednosti – Direktiva 2014/104/EU – Cilji in splošna uravnoteženost – Člen 3 – Pravica do popolne odškodnine za nastalo škodo – Člen 11(1) – Solidarna odgovornost storilcev kršitve konkurenčnega prava – Člen 17(1) – Možnost, da nacionalno sodišče oceni škodo – Pogoji –

Praktična nemožnost ali pretirane težave pri ocenjevanju višine škode – Člen 22 – Časovna veljavnost⁴⁰

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,⁴⁰ je Sodišče razlagalo člen 17(1) Direktive 2014/14, na podlagi katerega države članice zagotovijo, da so nacionalna sodišča v skladu z nacionalnimi postopki pristojna za ocenjevanje višine škode, nastale zaradi protikonkurenčnega ravnanja, če se dokaže, da je tožnik utrpel škodo, vendar natančne ocene višine utrpele škode na podlagi razpoložljivih dokazov v praksi ni mogoče podati ali je to pretirano oteženo.

Predložitveno sodišče je glede tega v bistvu vprašalo, ali je sodno ocenjevanje škode, določeno s to določbo, dovoljeno v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, v katerih, prvič, je tožena stranka tožeči stranki omogočila dostop do informacij, na podlagi katerih je prvonavedena pripravila izvedensko mnenje, da bi izključila obstoj škode, ki naj bi jo bilo treba povrniti, in drugič, je odškodninski zahtevek naslovljen le na tistega od naslovnikov sklepa o ugotovitvi kršitve člena 101 PDEU, ki je tožeči stranki prodal le del proizvodov, na katere se je nanašal omejevalni sporazum in ki jih je ta kupila.

Presoja Sodišča

Sodišče je najprej poudarilo, da že samo besedilo člena 17(1) Direktive 2014/104 omejuje področje uporabe sodnega ocenjevanja škode na položaje, v katerih je po tem, ko je bil obstoj te škode v zvezi s tožečo stranko ugotovljen, praktično nemogoče ali pretirano težko škodo oceniti.

Sodišče je ob tem, da je opozorilo, da je člen 17(1) Direktive 2014/104 eden izmed ukrepov za odpravo asimetrije informacij med osebami, ki jih protikonkurenčno ravnanje prizadene, in podjetji, ki so kršila konkurenčno pravo, poudarilo, da je ta ukrep lahko medsebojno povezan z drugimi korektivnimi ukrepi, določenimi v tej direktivi. Tako bo lahko potreba po sodnem ocenjevanju škode, nastale zaradi protikonkurenčnega ravnanja, odvisna zlasti od rezultata, ki ga je dosegla tožeča stranka po vložitvi zahteve za razkritje dokazov na podlagi člena 5(1), prvi pododstavek, Direktive 2014/104.

V tem okviru je Sodišče pojasnilo, da mora nacionalno sodišče zaradi ključne vloge te določbe v Direktivi 2014/104, preden poda oceno škode, preveriti, ali je tožeča stranka to določbo uporabila. Če je namreč praktična nemožnost ocenjevanja višine škode nastala zaradi nedelovanja tožeče stranke, ni naloga nacionalnega sodišča, da to stranko nadomesti ali da odpravi njene pomanjkljivosti.

Nasprotno pa okoliščine, ki so bile značilne za položaj iz postopka v glavni stvari in na katere se je sklicevalo predložitveno sodišče v vprašanjih za predhodno odločanje, in

⁴⁰ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.1, naslovljen „Stvarno področje uporabe“. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.2.3, naslovljenem „Časovna veljavnost določb direktive, s katero se potrjuje obstoječa sodna praksa“.

sicer, prvič, da je družba Daimler tožečima strankama iz postopka v glavni stvari dala na voljo podatke, na katere se je oprla, da bi nasprotovala njenemu izvedenskem mnenju, in drugič, da sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari zahtevo naslovili le na enega od storilcev kršitvenega ravnanja, ki ga je ugotovila Evropska komisija, same po sebi niso bile upoštevne za presojo, ali nacionalno sodišče sme podati oceno škode v skladu s členom 17(1) Direktive 2014/104. Glede zadnjenavedenega je Sodišče opozorilo zlasti na načelo sodne prakse, potrjeno s členom 11 Direktive 2014/104, v skladu s katerim je posledica kršitve konkurenčnega prava načeloma solidarna odgovornost njenih storilcev.

V. Ureditev zastaralnih rokov

Sodba z dne 22. junija 2022, Volvo in DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Predhodno odločanje – Omejevalni sporazumi – Člen 101 PDEU – Direktiva 2014/104/EU – Členi 10, 17 in 22 – Odškodninske tožbe za kršitve določb konkurenčnega prava Evropske unije – Zastaralni rok – Izpodbojna domneva v zvezi s škodo – Določitev višine nastale škode – Prepozen prenos direktive – Časovna veljavnost – Materialnopravne in postopkovne določbe“

Pri preučevanju časovne veljavnosti člena 10 Direktive 2014/104, ki določa pravila o zastaranju odškodninskih tožb za kršitev konkurenčnega prava, je Sodišče v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,⁴¹ pojasnilo zahteve, ki izhajajo iz člena 101 PDEU, kar zadeva določitev začetka teka nacionalnih zastaralnih rokov za odškodninske tožbe za kršitve, ki so se končale pred začetkom veljavnosti Direktive 2014/104.

Ker je bila Direktiva 2014/104 v španski pravni red prenesena pet mesecev po izteku roka za prenos te direktive, določenega na 27. december 2016, je Sodišče menilo, da je treba za določitev časovne veljavnosti člena 10 te direktive v zadevi v glavni stvari preveriti, ali je pravni položaj iz postopka v glavni stvari nastal pred iztekom roka za prenos navedene direktive in ali še naprej ustvarja učinke po izteku tega roka. Natančneje, Sodišče je ocenilo, da je treba ugotoviti, ali je na dan izteka roka za prenos Direktive 2014/104, to je 27. decembra 2016, zastaralni rok, ki se uporablja za položaj iz postopka v glavni stvari, potekel, kar pomeni, da je treba določiti trenutek, v katerem je ta zastaralni rok začel teči. V španskem pravu, ki je takrat veljalo, je bilo določeno, da

⁴¹ Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.2.1.1, naslovljen „Določbe, ki urejajo zastaralni rok za odškodninske tožbe“. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.2.1.3, naslovljenem „Določbe, ki določajo izpodbojno domnevo o obstoju škode, ki je nastala zaradi kartela“, in razdelku I.2.2.2, naslovljenem „Določbe o ocenjevanju višine škode“.

začne enoletni zastaralni rok teči s seznanitvijo oškodovane osebe z okoliščinami, ki so povzročile nastanek odgovornosti.

Čeprav mora predložitveno sodišče ugotoviti, na kateri datum se je oseba RM v obravnavani zadevi seznanila s temi okoliščinami, mora navedeno sodišče nacionalne določbe, ki se uporabljajo, razlagati čim bolj ob upoštevanju prava Unije ter, natančneje, besedila in cilja člena 101 PDEU.

V tem okviru je Sodišče poudarilo, da iz načela učinkovitosti izhaja, da nacionalni zastaralni roki za vložitev odškodninskih tožb zaradi kršitev konkurenčnega prava ne morejo začeti teči, dokler kršitev ne preneha in dokler se oškodovana oseba ne seznani z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev tožbe, in sicer z obstojem škode, vzročno zvezo med to škodo in storjeno kršitvijo konkurenčnega prava ter identiteto storilca te kršitve.

V zvezi s tem je Sodišče navedlo, da ni videti, da bi bili v sporočilu za medije glede sklepa Komisije o ugotovitvi kartela, ki je bilo objavljeno 19. julija 2016, identiteta storilcev kršitve, njeno natančno trajanje in zadevni proizvodi opredeljeni tako natančno kot v povzetku, ki je bil objavljen 6. aprila 2017. V teh okoliščinah polni učinek člena 101 PDEU zahteva, da se šteje, da je v obravnavanem primeru zastaralni rok za vložitev odškodninske tožbe, ki jo je vložila oseba RM, začel teči na dan objave povzetka sklepa Komisije.

Če je tako, se ta rok ni iztekel pred iztekom roka za prenos Direktive 2014/104. Navedeni rok je še naprej tekel tudi po datumu začetka veljavnosti španske zakonodaje o prenosu. Sodišče je tako menilo, da če se zastaralni rok, ki se za odškodninsko tožbo osebe RM uporablja na podlagi starih pravil, ni iztekel pred datumom izteka roka za prenos te direktive, ta tožba spada na časovno področje uporabe člena 10 navedene direktive.

Sodba z dne 18. aprila 2024 (veliki senat), Heureka Group (Spletne storitve primerjave cen) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))

„Predhodno odločanje – Člen 102 PDEU – Načelo učinkovitosti – Odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava – Direktiva 2014/104/EU – Prepozen prenos direktive – Časovna veljavnost – Člen 10 – Zastaralni rok – Način določitve dies a quo – Prenehanje kršitve – Seznanjenost z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev odškodninske tožbe – Objava povzetka sklepa Evropske komisije o ugotovitvi kršitve pravil konkurence v Uradnem listu Evropske unije – Zavezujoči učinek sklepa Komisije, ki še ni pravnomočen – Zadržanje ali pretrganje zastaralnega roka med preiskavo Komisije ali do datuma, ko njen sklep postane pravnomočen“

V tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je predstavljen zgoraj,⁴² je Sodišče pojasnilo zahteve, ki izhajajo tako iz člena 102 PDEU kot iz Direktive 2014/104 v zvezi s

⁴² Glede dejanskega in pravnega okvira spora glej razdelek I.2.1.1, naslovljen „Določbe, ki urejajo zastaralni rok za odškodninske tožbe“.

zastaranjem odškodninskih zahtevkov za trajajoče kršitve pravil konkurenčnega prava Unije.

Sodišče je, da bi določilo časovno veljavnost člena 10 Direktive 2014/104 v zadevi v postopku v glavni stvari, preverilo, ali je pravni položaj iz postopka v glavni stvari nastal pred 27. decembrom 2016 ali pa je ustvarjal učinke tudi po tem datumu.

Zato je bilo treba ugotoviti, ali se je nacionalni zastaralni rok, ki se uporablja za zadevni položaj v postopku v glavni stvari, 27. decembra 2016 iztekel. Vendar je bilo treba v tem okviru upoštevati, da so morala nacionalna pravila o zastaranju že pred iztekom roka za prenos Direktive 2014/104 spoštovati načeli enakovrednosti in učinkovitosti ter niso smela izničiti polne učinkovitosti člena 102 PDEU.

Polna učinkovitost člena 102 PDEU in zlasti polni učinek prepovedi, določene v tem členu, pa zahtevata, da nacionalni zastaralni roki, ki se uporabljajo za odškodninske tožbe zaradi kršitev tega člena, ne začnejo teči, preden je kršitev prenehala in preden se je oškodovanec seznanil z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev njegove odškodninske tožbe, oziroma preden je od njega razumno pričakovati, da se je s temi informacijami seznanil.

Predložitveno sodišče je moralo sicer v obravnavanem primeru določiti, kdaj se je družba Heureka seznanila s temi informacijami, vendar je Sodišče menilo, da je koristno navesti, da ta trenutek seznanitve načeloma sovпада z datumom objave povzetka zadevnega sklepa Komisije, s katerim je ugotovljena kršitev, v *Uradnem listu Evropske unije*, ne glede na to, ali je ta sklep postal pravnomočen ali ne.

Sodišče je poleg tega pojasnilo, da člen 102 PDEU in načelo učinkovitosti nalagata zadržanje ali pretrganje zastaralnega roka med preiskavo Komisije. Vendar ta člen in to načelo ne zahtevata, da se zastaralni rok zadrži, vse dokler sklep Komisije ne postane pravnomočen. Oškodovanec se namreč lahko za utemeljitev svoje odškodninske tožbe opre na ugotovitve iz sklepa Komisije, ki ni postal pravnomočen, saj ima ta sklep zavezujoč učinek, dokler ni razglašen za ničen.

Glede na zgoraj navedeno je Sodišče ugotovilo, da ureditev zastaranja, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, v skladu s katero, prvič, začne triletni zastaralni rok neodvisno in ločeno teči za vsako delno škodo, nastalo zaradi kršitve člena 102 PDEU, od trenutka, ko se je oškodovanec seznanil z dejstvom, da je utrpel delno škodo, in z identiteto osebe, ki je dolžna plačati odškodnino za to škodo, oziroma ko se lahko razumno šteje, da se je s tem dejstvom in s to identiteto seznanil, ne da bi bilo potrebno, da je kršitev prenehala in da se je ta oškodovanec seznanil s tem, da zadevno ravnanje pomeni kršitev pravil o konkurenci, in drugič, navedenega roka med preiskavo Komisije v zvezi s tako kršitvijo ni mogoče niti zadržati niti pretrgati, ni združljiva s členom 102 PDEU in z načelom učinkovitosti, ker praktično onemogoča ali pretirano otežuje uveljavljanje pravice zahtevati odškodnino za škodo, ki je nastala zaradi iste kršitve.

Zato je treba brez upoštevanja elementov te ureditve zastaranja, ki niso združljivi s členom 102 PDEU in načelom učinkovitosti, raziskati, ali se je na dan izteka roka za prenos Direktive 2014/104, to je 27. decembra 2016, iztekel zastaralni rok, določen z nacionalnim pravom, ki se je za položaj iz postopka v glavni stvari uporabljal do tega datuma.

V zvezi s tem je iz sklepa Komisije o ugotovitvi zlorabe prevladujočega položaja družbe Google razvidno, da se ta kršitev na datum sprejetja tega sklepa, to je 27. junija 2017, še ni končala. Iz tega sledi, da ne le, da se na dan izteka roka za prenos Direktive 2014/104 zastaralni rok ni iztekel, ampak sploh še ni začel teči.

Položaj iz postopka v glavni stvari ni nastal pred iztekom roka za prenos Direktive 2014/104, zato se v obravnavanem primeru *ratione temporis* uporablja člen 10 navedene direktive. Sodišče pa je ugotovilo, da iz jasnega besedila odstavkov 2 in 4 tega člena 10 izhaja, da zadevna nacionalna ureditev zastaranja prav tako ni združljiva s to določbo. Natančneje, Sodišče navaja, da člen 10(4) zahteva, da zadržanje zastaralnega roka, do katerega je prišlo zaradi ukrepa, ki ga organ, pristojen za konkurenco, sprejme za namen preiskave ali postopka zaradi kršitve konkurenčnega prava, s katerim je povezana odškodninska tožba, preneha najprej eno leto po pravnomočnosti odločbe o kršitvi ali drugačnem zaključku postopka. Ta določba torej s tem presega zahteve, ki izhajajo iz člena 102 PDEU in načela učinkovitosti.

Sodba z dne 4. septembra 2025, Nissan Iberia (C-21/24, [EU:C:2025:659](#))

„Predhodno odločanje – Člen 101 PDEU – Načelo učinkovitosti – Odškodninske tožbe zaradi kršitev določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije – Zastaralni rok – Določitev dies a quo – Seznanjenost z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev odškodninske tožbe – Objava odločbe nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, o ugotovitvi kršitve pravil o konkurenci na njegovem spletnem mestu – Zavezujoči učinek odločbe nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ki še ni pravnomočna – Zadržanje ali pretrganje zastaralnega roka – Prekinitev postopka pred sodiščem, ki odloča o odškodninski tožbi – Direktiva 2014/104/EU – Člen 10 – Časovna veljavnost“

V tej sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja, je Sodišče na eni strani določilo zahteve, ki izhajajo iz člena 101 PDEU, kar zadeva določitev začetka teka nacionalnih zastaralnih rokov za odškodninske tožbe za kršitve konkurenčnega prava, ki so se začele pred začetkom veljavnosti Direktive 2014/104. Na drugi strani pa je preučilo začetek teka zastaralnega roka, določenega v členu 10 Direktive 2014/104.

Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (nacionalna komisija za trg in konkurenco, Španija; v nadaljevanju: CNMC) je leta 2015 sprejela odločbo, s katero je ugotovila, da je več podjetij, med njimi družba Nissan Iberia SA, kršilo člen 101 PDEU in španska pravila konkurenčnega prava. V zvezi s to odločbo je bilo na spletnem mestu CNMC 28. julija 2015 objavljeno sporočilo za javnost. Celotna navedena odločba je bila na tem spletnem mestu objavljena 15. septembra 2015.

Zoper odločbo CNMC je več storilcev domnevne kršitve, vključno z družbo Nissan, vložilo ničnostne tožbe, vendar je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) odločbo v delu, v katerem se je nanašala na družbo Nissan, leta 2021 potrdilo.

Oseba CP je marca 2023 pri Juzgado de lo Mercantil n° 1 Zaragoza (gospodarsko sodišče št. 1 v Zaragozi, Španija) vložila odškodninsko tožbo, s katero je predlagala, naj se družbi Nissan naloži, naj ji povrne škodo, ki naj bi jo utrpela zaradi nakupa vozila, na ceno katerega je vplivala kršitev, ki jo je ugotovila CNMC.

Družba Nissan se je v obrambo sklicevala na zastaranje odškodninske tožbe.

Gospodarsko sodišče št. 1 v Zaragozi je v zvezi s tem pojasnilo, da zastaralni roki, ki veljajo za odškodninske tožbe zaradi kršitev pravil o konkurenci, v skladu z nacionalnim pravom ne morejo začeti teči, dokler zadevna kršitev ne preneha in dokler oškodovanec ni izvedel oziroma ni mogel razumno vedeti za informacije, ki so nujno potrebne za vložitev odškodninske tožbe.

Če je bila ta kršitev ugotovljena z odločbo CNMC, je to sodišče menilo, da je mogoče šteti, da so se oškodovanci s temi informacijami seznanili ob objavi odločbe CNMC na spletnem mestu tega organa, ne glede na to, ali je ta odločba postala pravnomočna. Po tej razlagi naj bi odškodninska tožba, ki jo je vložila oseba CP, v obravnavani zadevi zastarala.

Vendar je gospodarsko sodišče št. 1 v Zaragozi navedlo, da v nacionalni sodni praksi obstaja stališče, da zastaralni rok, ki velja za odškodninske tožbe, vložene zaradi protikonkurenčnih ravnanj, ugotovljenih z odločbo CNMC, zoper katero je vložena ničnostna tožba, začne teči šele, ko ta odločba postane pravnomočna po sodnem nadzoru.

V teh okoliščinah je gospodarsko sodišče št. 1 v Zaragozi postavilo tri vprašanja za predhodno odločanje, ki so se v bistvu nanašala na to, ali je treba člen 101 PDEU v povezavi z načelom učinkovitosti in po potrebi člen 10(2) Direktive 2014/104⁴³ razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kot jo razlagajo pristojna nacionalna sodišča, v skladu s katero je pri določanju trenutka, ko začne teči zastaralni rok za vložitev odškodninskih tožb zaradi kršitev pravil o konkurenci na podlagi odločbe nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, s katero je bila ugotovljena kršitev teh pravil, mogoče šteti, da se je oseba, ki meni, da je oškodovana, seznanila z nujno potrebnimi informacijami, ki so ji omogočale vložitev odškodninske tožbe, preden je ta odločba postala pravnomočna.

Presoja Sodišča

Sodišče je najprej preverilo časovno veljavnost člena 10 Direktive 2014/104 v postopku v glavni stvari. Ta člen v drugem odstavku določa, da zastaralni roki, ki se uporabljajo za

⁴³ Direktiva 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije (UL 2014, L 349, str. 1).

odškodninske tožbe zaradi kršitev konkurenčnega prava, ne začnejo teči, preden je ta kršitev prenehala in preden se je tožnik seznanil z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev njegove odškodninske tožbe, oziroma preden je od njega razumno pričakovati, da se je s temi informacijami seznanil.

Da bi preverilo, ali se ta določba uporablja v postopku v glavni stvari, je Sodišče preučilo, ali se je na dan izteka roka za prenos Direktive 2014/104, to je 27. decembra 2016, iztekel nacionalni zastaralni rok, ki se uporablja za odškodninsko tožbo, ki jo je vložila oseba CP.

V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da mora biti tudi pred iztekom roka za prenos Direktive 2014/104 nacionalna ureditev, ki določa datum začetka teka zastaralnega roka, ki velja za odškodninske tožbe zaradi kršitev konkurenčnega prava, ter trajanje in način zadržanja ali pretrganja tega roka, prilagojena posebnostim konkurenčnega prava in ciljem izvajanja pravil tega prava s strani zadevnih oseb, da se ne izniči polna učinkovitost členov 101 in 102 PDEU.

Sodišče je poleg tega opozorilo, da bi bil polni učinek prepovedi iz člena 101(1) PDEU ogrožen, če vsaka oseba, ki ji je kršitev konkurenčnega prava povzročila škodo, ne bi imela možnosti zahtevati odškodnino. Tako lahko vsak zahteva odškodnino za škodo, ki jo je utrpel, če obstaja vzročna zveza med navedeno škodo in omejevalnim sporazumom ali ravnanjem, ki je prepovedano s členom 101 PDEU.

V skladu s sodno prakso bi bilo uveljavljanje te pravice zahtevati odškodnino praktično onemogočeno ali pretirano oteženo, če bi zastaralni roki začeli teči, preden je kršitev prenehala in preden se je oškodovanec seznanil z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev njegove odškodninske tožbe in ki vključujejo obstoj kršitve konkurenčnega prava, obstoj škode, vzročno zvezo med to škodo in to kršitvijo ter identiteto povzročitelja te škode, oziroma preden je od njega razumno pričakovati, da se je s temi informacijami seznanil.

V tem okviru je bilo iz pojasnil, ki jih je podalo predložitveno sodišče, razvidno, da odločba CNMC o ugotovitvi kršitve pravil o konkurenci, katere veljavnost se je izpodbijala po sodni poti, ni zavezujoča za sodišče, pri katerem je bila vložena odškodninska tožba na podlagi te odločbe. Tako naj se oseba, ki je bila oškodovana zaradi zadevne kršitve, dejansko ne bi mogla sklicevati na navedeno odločbo v utemeljitev svoje odškodninske tožbe. Iz tega sledi, da ker je sodišče, ki odloča o odškodninski tožbi, vezano na ugotovitev obstoja zadevne kršitve le, če je odločba nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, postala pravnomočna, je mogoče razumno šteti, da se je oškodovanec seznanil z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev njegove tožbe, šele ko je odločba CNMC postala pravnomočna po sodnem nadzoru. Zato zastaralni rok za vložitev odškodninske tožbe oškodovanca ne more začeti teči, dokler navedena odločba ne postane pravnomočna.

Po tem pojasnilu je Sodišče še navedlo, da pogoj v zvezi s seznanjenostjo z informacijami, ki so nujno potrebne za vložitev odškodninske tožbe na podlagi odločbe

nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ne zahteva le, da ta odločba postane pravnomočna, ampak tudi, da so te informacije, ki izhajajo iz pravnomočne odločbe, ustrezno objavljene. Za to mora biti sodba, s katero je dokončno potrjena odločba nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, uradno objavljena, biti mora prosto dostopna širši javnosti in datum njene objave mora biti iz nje jasno razviden.

Ob upoštevanju navedenega je Sodišče opozorilo, da je oseba CP v postopku v glavni stvari odškodninsko tožbo vložila marca 2023 na podlagi odločbe CNMC, ki je, kar zadeva družbo Nissan, postala pravnomočna na podlagi sodbe Tribunal Supremo. Ker je bila ta sodba razglašena šele leta 2021, je mogoče razumno šteti, da ne le, da se zastaralni rok za odškodninsko tožbo, ki jo je vložila oseba CP, na dan izteka roka za prenos Direktive 2014/104, to je 27. decembra 2016, ni iztek, ampak da sploh še ni začel teči.

Sodišče je nato menilo, da vsebina drugega odstavka člena 10 Direktive 2014/104 glede določitve trenutka, ko začne teči zastaralni rok, v bistvu odraža njegovo sodno prakso, ki se nanaša na člena 101 in 102 PDEU ter načelo učinkovitosti.

Sodišče je tako ugotovilo, da se njegovi preudarki v zvezi z začetkom teka zastaralnega roka za odškodninske tožbe zaradi kršitev pravil o konkurenci pred začetkom veljavnosti Direktive 2014/104 uporabljajo tudi za razlago člena 10(2) navedene direktive.

V teh okoliščinah je Sodišče na postavljena vprašanja odgovorilo, da je treba člen 101 PDEU v povezavi z načelom učinkovitosti in člen 10(2) Direktive 2014/104 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kot jo razlagajo pristojna nacionalna sodišča, v skladu s katero je pri določanju trenutka, ko začne teči zastaralni rok za vložitev odškodninskih tožb zaradi kršitev pravil o konkurenci na podlagi odločbe nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, s katero je bila ugotovljena kršitev teh pravil, mogoče šteti, da se je oseba, ki meni, da je oškodovana, seznanila z nujno potrebnimi informacijami, ki so ji omogočale vložitev odškodninske tožbe, preden je ta odločba postala pravnomočna.

VI. Podrobna pravila za uveljavljanje pravice do odškodnine pred nacionalnimi sodišči – spoštovanje načel enakovrednosti in učinkovitosti

Sodba z dne 28. januarja 2025 (veliki senat), ASG 2 (C-253/23, [EU:C:2025:40](#))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Člen 101 PDEU – Direktiva 2014/104/EU – Odškodninske tožbe zaradi kršitev konkurenčnega prava – Člen 2, točka 4 – Pojem ‚odškodninska tožba‘ – Člen 3(1) – Pravica do popolne odškodnine za nastalo škodo – Odstop odškodninskih terjatev ponudniku pravnih storitev – Nacionalno pravo, ki nasprotuje priznanju procesnega upravičenja takega ponudnika za skupinsko izterjavo teh terjatev – Člen 4 – Načelo učinkovitosti – Člen 47, prvi odstavek, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Pravica do učinkovitega sodnega varstva“

Glede podrobnih pravil za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov za kršitve konkurenčnega prava je Sodišče opozorilo, da je, če ta podrobna pravila niso urejena z Direktivo 2014/104, v pristojnosti držav članic, da jih določijo ob spoštovanju načel enakovrednosti in učinkovitosti.

Nemški organ, pristojen za konkurenco, je leta 2009 sprejel odločbo o zavezah, ki se nanašajo zlasti na zvezno deželo Severno Porenje - Vestfalija in na omejevalni sporazum o cenah v sektorju okroglega lesa.

Več žagarskih podjetij s sedežem v Nemčiji, Belgiji in Luksemburgu, ki so menila, da so zaradi zadevnega omejevalnega sporazuma utrpela škodo, je svoje odškodninske zahteve odstopilo ponudniku pravnih storitev, ki je pri predložitvenem sodišču vložil skupinsko odškodninsko tožbo v svojem imenu, vendar za njihov račun. Toda v skladu s sodno razlago ustrezne nemške ureditve, ki se uporablja, taka skupinska tožba ni dopustna na področju povračila škode, povzročene z domnevno kršitvijo konkurenčnega prava.

Predložitveno sodišče pa je menilo, da je skupinska tožba za izterjavo edino pravno sredstvo, določeno v nemškem pravu, ki naj bi omogočalo učinkovito uveljavljanje pravice do odškodnine v zadevah v zvezi z omejevalnimi sporazumi.

V tem okviru je postavilo tri vprašanja za predhodno odločanje, s katerimi je v bistvu želelo izvedeti, ali lahko nacionalno pravo v sporu s področja konkurenčnega prava izključi skupinsko tožbo za izterjavo, če bi neobstoj enakovrednega pravnega sredstva praktično onemogočil ali prekomerno otežil vložitev odškodninske tožbe, zlasti za škodo v majhnem znesku, ki zadeva veliko število oškodovancev.

Presoja Sodišča

Sodišče je preučilo, ali pravo Evropske unije nasprotuje razlagi nacionalne ureditve, katere učinek je to, da osebam, domnevno oškodovanim zaradi kršitve konkurenčnega prava, preprečuje, da bi svoje pravice do odškodnine odstopile ponudniku pravnih

storitev, da bi jih ta skupinsko uveljavljal v „samostojni“ odškodninski tožbi, torej v odškodninski tožbi, ki ni posledica pravnomočne in zavezujoče odločbe organa, ki je pristojen za konkurenco in ki je ugotovil tako kršitev, zlasti v zvezi z ugotavljanjem dejstev (tako imenovana tožba *stand-alone*).

Sodišče je ugotovilo, da Direktiva 2014/104 državam članicam ne nalaga nobene obveznosti, da uvedejo mehanizem skupinske tožbe za izterjavo, kot je ta iz postopka v glavni stvari, niti ne določa pogojev za to, da se odstop pravice oškodovane osebe do odškodnine za škodo, ki je bila povzročena s kršitvijo konkurenčnega prava, z vidika take skupinske tožbe šteje za veljaven. Zato vzpostavitev takega mehanizma in pogoji, ki veljajo za veljavnost takega odstopa pravic, spadajo med podrobna pravila za uveljavljanje te pravice do odškodnine, ki jih Direktiva 2014/104 ne ureja, ampak spadajo v notranji pravni red vsake države članice ob spoštovanju načel enakovrednosti in učinkovitosti.

V obravnavani zadevi je predložitveno sodišče dvomilo glede skladnosti razlage nacionalnega prava v sodni praksi – v skladu s katero nacionalno pravo osebam, ki menijo, da so bile oškodovane zaradi kršitve konkurenčnega prava, preprečuje uporabo skupinske tožbe za izterjavo – z načelom učinkovitosti in pravico do učinkovitega sodnega varstva.

Sodišče je v zvezi s tem menilo, da bi bila razlaga nemškega prava, ki izključuje skupinsko izterjavo škode, nastale zaradi kršitve konkurenčnega prava, v nasprotju s pravom Unije le, če bi predložitveno sodišče ugotovilo, po eni strani, da drugi skupinski mehanizmi, določeni z nacionalnim pravom, ne bi omogočili učinkovitega uveljavljanja pravice oškodovancev do odškodnine in, po drugi strani, da pogoji za vložitev posamične tožbe, določeni v nacionalnem pravu, onemogočajo ali prekomerno otežujejo uveljavljanje te pravice do odškodnine in tako posegajo v pravico teh oškodovancev do učinkovitega sodnega varstva.

Vendar je Sodišče pojasnilo, da zgolj na podlagi stroškov postopka, ki so neločljivo povezani s posamično odškodninsko tožbo, ni mogoče sklepati, da bi bilo uveljavljanje pravice do odškodnine v okviru take tožbe praktično nemogoče ali prekomerno oteženo. Da bi predložitveno sodišče prišlo do te ugotovitve, bi moralo namreč opredeliti konkretne elemente nacionalnega prava, ki preprečujejo vložitev teh posamičnih tožb.

Sodišče je še navedlo, da če bi predložitveno sodišče ugotovilo, da je skupinska tožba za izterjavo v postopku v glavni stvari edino procesno sredstvo, ki zadevnim žagarskim podjetjem omogoča, da učinkovito uveljavljajo svoje pravice do odškodnine, taka ugotovitev ne bi posegala v uporabo nacionalnih določb, ki urejajo dejavnost ponudnikov pravnih storitev, da bi se med drugim zagotovile kakovost teh storitev ter objektivnost in sorazmernost plačil, ki jih prejmejo taki ponudniki, ter da bi se preprečila navzkrižja interesov in procesne zlorabe.

Nazadnje, kar zadeva posledice, ki jih je treba izpeljati iz morebitne ugotovitve predložitvenega sodišča glede neskladnosti zadevnih nacionalnih določb s pravico do

učinkovitega sodnega varstva, bo moralo navedeno sodišče ob upoštevanju celotnega nacionalnega prava in ob uporabi metod razlage, ki jih to pravo priznava, najprej ugotoviti, ali lahko zadevne določbe razlaga v skladu z zahtevami prava Unije, ne da bi pri tem te določbe razlagalo *contra legem*. Predložitveno sodišče navedenih določb ne bi smelo uporabiti le, če se izkaže, da ni mogoča nobena skladna razlaga.

SODIŠČE
EVROPSKE UNIJE

Direktorat za raziskave in dokumentacijo

Marec 2026